

Ali ste si pripeli nageljček?

Ob nastopu demokracije (demokracija pomeni vlada ljudstva – kako, vrabca, smo mogli dovoliti, da nam vlada peščica grabežljivih, na naših hrbtih na hitro obogatelih brezvestnežev, ki vsak dan pehajo v revščino čedalje več ljudi in se na vsakem koraku norčujejo iz nas?), je na seminarju o družini vstala neka gospa in začela govoriti, kako je komunizem uničil slovensko družino, kako so v njem propadle vse človeške norme in kako so se ljudje drug drugemu odtujili. »Če govorite o svoji družini, spoštovana gospa,« sem dejala, »mi je žal za vas in res ne vem, kako ste vzgajali svoje otroke. Za mojo družino to ne velja. Svoje otroke sem vzgojila v odgovorne ljudi, ki gojijo medsebojno sožitje in so ohranili občutek za soljudi. Ko zavračate čas, v katerem ste ustvarili svojo družino in v njem preživeli svoja najbolj produktivna leta, zavračate vse, kar ste ustvarili v svojem življenju, zavračate edino življenje, ki ga imate.«

Kako hitro ljudje nasedamo močnim, spretnim in brezobzirnim! Da bi iz nas naredili čim bolj poslušne in v usodo vdane ovčke, sprijaznjene z vedno večjimi socialnimi razlikami med ljudmi (ki, da so dane od boga, pravijo), prikazujejo sistem, ki se je naša generacija vanj rodila in skušala v njem dokaj uspešno osmisлити svoje življenje, saj smo ustvarili svojim otrokom mnogo boljše življenjske razmere, kot smo jih imeli mi, kot sistem tiranije, kršenja človekovih pravic in osebne svobode ter omejevanja individualne kreativnosti in pogubnega vpliva na življenje družine.

Kaj dela zdajšnja oblast s pomočjo poslušnih politikov? Z nizkimi osebnimi dohodki vsak dan bolj krči človekove pravice večine, s siromašenjem družin, z vsiljevanjem cenениh komercialnih filmov in računalniških igrice omejuje svobodo izobraževanja revnim otrokom, vnaša v revne družine tesnobo, strah in nasilje. Za ceneno pridobivanje političnih točk (da bi se lahko pririnjili čim bliže k skupni malhi, državnemu proračunu) razpihujejo sovraštvo do tujcev, do sosedov, do drugačnih in vsak dan bolj zastrupljajo ozračje v naši skupni domovini. Vzeli so nam celo praznike, ki jih ni prinesel komunizem – dan žena, praznovanje prvega maja in praznovanje zmage nad okupatorjem. Bomo to res še naprej dovoljevali?

Zdi se mi, da je vsako leto mojega življenja pomlad lepša. Že je za nami prvi maj, praznik cvetja, svetlobe, človeškega upanja v pravičnost in enakopravnost, v medsebojno spoštovanje in strpnost. Nikar se ga ne bojimo praznovati. Ne pozabimo, da je praznik vseh delovnih ljudi. Upam, da ste si pripeli nageljček, pohiteli na sonce in globoko vdihnili pomladanski zrak – nikar ne dopustimo več, da bi spretni, grabežljivi in brezobzirni zlorabljali našo zaupljivost in našo družbo spreminjali v družbo tatov, zavistnežev in obupancev! Na mnogo prvih majev, praznikov pomladi, poštenega dela in poštenega plačila!

Mateja Kožuh Novak

vsebina

Za boljše zdravstveno varstvo	2
Pokojnine včeraj, danes, jutri, II	4
Različni stebri za varno staranje	7
O delu ZDUS prejšnji mesec	8
Seje v aprilu 2009	11
Poročilo o delu ZDUS v letu 2008	14
Iz »Leonske deklaracije«	19
Pravila športnih iger upokojencev	20

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Za boljše zdravstveno varstvo

Letošnje leto bomo v prizadevanjih za boljšo kakovost življenja starejših in naših potomcev največ pozornosti namenili nastajajočemu zakonu o zdravstvenem varstvu. Ker dobivamo zadnja leta veliko pritožb naših članov, da imajo čedalje težji dostop do diagnostike in operacij, ker se pritožujejo spričo neprimerne odnosa zdravstvenega osebja do starejših in zavoljo predragih zdravil, pričakujemo, da se bo vse naše članstvo vključilo v aktivnosti za dosledno ločevanje javnega in zasebnega zdravstva. Po mnenju številnih strokovnjakov bo ta ukrep izboljšal dostop prebivalcev do tistih storitev, ki jim jih zagotavlja osnovno in dodatno zdravstveno zavarovanje, ne morejo pa (do) plačevati zdravstvenih storitev.

Sindikatom, humanitarnim in invalidskim društvom smo predlagali, da skupaj pozovemo vlado in parlament, da upoštevata voljo civilne družbe in sprejmeta zakon, ki bo vsem ljudem zagotavljal enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev. Poziv smo podpisali 5. maja in

smo ga (bomo) te dni poslali vladi in parlamentu. O pozivu podrobneje poročamo na strani 8.

Komisija za zdravstvo ZDUS bo skrbno spremljala nastajanje zakona v vseh fazah in sproti obveščala člane društev. V različnih fazah nastajanja zakona bodo potrebne različne aktivnosti, o katerih vas bomo pravočasno obveščali.

Kot prvo aktivnost pokrajinskim zvezam in društvom predlagamo, da v maju in juniju, ko se bo osnutek zakona usklajeval v vladi, pripravijo čim več okroglih miz na o tem, kakšno zdravstvo si želimo prebivalci Slovenije. Predsedniki pokrajinskih zvez se morajo do 15. maja dogovoriti s predsedniki društev, kje in kdaj bodo pripravili okrogle mize.

Samo s skupnimi aktivnostmi bomo prepričali poslance državnega zbora, da bodo upoštevali naše zahteve!

Predlog naših aktivnosti

Če hočemo, da bo v novem zakonu o zdravstveni dejavnosti upoštevana jasna razmejitev javnega in zasebnega zdravstva, bomo morali sami, še bolje skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami zasnovati široko akcijo, ki mora trajati vse do sprejema zakona v parlamentu.

Sprejemanje zakona ima 6 faz:

- priprava zakona;
- sprejem zakona v vladi;
- javna razprava o zakonu;
- sprejem zakona v državnem zboru (obravnavo v odboru za zdravstvo, obravnavo v drugih zainteresiranih telesih, prva obravnavo zakona na seji državnega zbora – po tej obravnavi lahko poslanci predlagajo nove člene ali črtanje določenih členov in popravljajo besedilo, odbor za zdravstvo pregleda predloge, jih odobri ali zavrne, sledi druga obravnavo v državnem zboru – po tej obravnavi je mogoče popravljati besedila le v členih, ki so bili omenjeni v drugi obravnavi, odbor za zdravstvo zatem pregleda predloge, jih odobri ali zavrne, sledi še tretja obravnavo v državnem zboru in sprejem zakona;
- potrditev ali zavrnitev zakona v državnem svetu;
- če državni svet zakon zavrne, mora o njem z dvotretjinsko večino vnovič odločati državni zbor.

Aktivnosti

	Faza sprejemanja zakona	Predlog aktivnosti
	Priprava zakona	<ul style="list-style-type: none"> skupen poziv ZDUS, sindikatov, invalidov in bolnikov vladi in parlamentu tiskovna konferenca vseh podpisnikov začetek okroglih miz *
maj 2009	Sprejem zakona v vladi	<ul style="list-style-type: none"> pisne reakcije na zadnjo različico zakona okrogle mize**, delo z mediji pisma ministru s pripombami (vsako društvo eno pismo?) tiskovna konferenca vseh podpisnikov
junij – avgust 2009	Javna razprava o zakonu	<ul style="list-style-type: none"> okrogle mize, delo z mediji obiski poslancev o zahtevah (predsedniki DU in PZDU) obiski predsednika odbora za zdravstvo, predsednika parlamenta, ministrov za zdravje in za delo, predsednikov vlade, državnega sveta in predsednika države priprava pripomb k zakonu njihova dostava odboru za zdravstvo, prošnja za udeležbo na seji tiskovna konferenca vseh podpisnikov
september 2009 ?	Odbor za zdravstvo in drugi zainteresirani odbori DZ	<ul style="list-style-type: none"> obiski poslancev pisma poslancem nastopi v medijih tiskovna konferenca
oktober 2009 ?	Prva obravnava zakona v DZ	<ul style="list-style-type: none"> odzivi na prvo obravnavo v lokalnih medijih pogovori na lokalnih radijskih postajah pisma poslancem priprava in dostava naših pripomb odboru za zdravstvo tiskovna konferenca, predstavitev naših pripomb
oktober 2009 ?	Odbor za zdravstvo	<ul style="list-style-type: none"> prisotnost na seji
november 2009 ?	Obravnava zakona v DZ	<ul style="list-style-type: none"> odzivi na drugo obravnavo v lokalnih medijih pogovori na lokalnih radijskih postajah pisma poslancem priprava in dostava naših pripomb odboru za zdravstvo tiskovna konferenca, predstavitev naših pripomb
november 2009 ?	Odbor za zdravstvo	<ul style="list-style-type: none"> prisotnost na seji
december 2009 ?	Tretja obravnava v DZ	<ul style="list-style-type: none"> odzivi na sprejem zakona v lokalnih medijih pogovori na lokalnih radijskih postajah morebitna pisma poslancem morebitni pogovor s predsednikom DS, tiskovna konferenca, predstavitev naših pripomb
januar 2010	Zakon v državnem svetu	
	Vnovična potrditev v DZ, če državni svet izglasuje veto	

* vsebina: kakšno zdravstvo hočemo prebivalci Slovenije, skupaj s partnerji
 ** ali je zakon napisan po meri ljudi

Okrogle mize

Tema: kakšno zdravstvo želimo prebivalci Slovenije?

Organizator: lokalno društvo skupaj s sindikati, invalidskimi organizacijami na lokalni ravni in z lokalnimi humanitarnimi organizacijami

ZDUS: pošlje strokovnjaka, ki bo predstavil razmere

PZDU Ljubljana

Ljubljana 6. 4. 2009 (že izvedena)
 Logatec 11. 5. 2009
 Cerknica 18. 5. 2009
 Grosuplje 11. 6. 2009
 Medvode 18. 6. 2009

PZDU Maribor

Maribor 12. 5. 2009
 Lenart 19. 5. 2009
 Slov. Bistrica 26. 5. 2009
 Ruše 2. 6. 2009

PZDU Celje

Celje 13. 5. 2009

Štore
 Rogaška Slatina

Žalec

PZDU Pomurje

Murska Sobota 11. 5. 2009
 Ljutomer 20. 5. 2009
 Radenci 11. 6. 2009

PZDU Spodnje Podravje

Ptuj 18. 5. 2009
 Videm 3. 6. 2009

PZDU Koroška in Šaleška dolina

Velenje 14. 5. 2009
 Slovenj Gradec 21. 5. 2009
 Ravne 28. 5. 2009

PZDU Gorenjska

Kranj 15. 5. 2009
 Radovljica 22. 5. 2009
 Jesenice 29. 5. 2009
 Kamnik 4. 6. 2009

PZDU Dolenjska

Novo mesto 25. 5. 2009

Trebnje 8. 6. 2009

Kočevje 15. 6. 2009

Ribnica 22. 6. 2009

PZDU Severna Primorska

Nova Gorica 19. 5. 2009
 Tolmin 1. 6. 2009
 Idrija 9. 6. 2009
 Ajdovščina 16. 6. 2009

PZDU Južna Primorska

Koper 15. 5. 2009
 Izola 29. 5. 2009
 Sežana 10. 6. 2009
 Ilirska Bistrica 17. 6. 2009

PZDU Zasavje

Trbovlje 18. 5. 2009
 Zagorje 11. 6. 2009
 Hrastnik 19. 6. 2009
 Posavje
 Krško 27. 5. 2009
 Brežice 11. 6. 2009

Pokojnine včeraj, danes in jutri

2. del

Uvod

Nekaj pričakovanih pozitivnih in nekaj negativnih rezultatov reforme: Okroglo mizo Pokojnine včeraj, danes, jutri, ki je bila 10. marca 2009 v Ljubljani, je pripravila Zveza društev upokojencev Slovenije v sodelovanju z Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije in Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Okrogle mize so se udeležili predstavniki zavarovancev, delodajalcev in upokojencev, predstavniki državnih organov ter strokovne in druge zainteresirane javnosti.

Uvod v razpravo so pripravili prof. dr. Jože Mencinger in prof. dr. Tine Stanovnik ter predstavniki ZDUS, ZSSS in ZPIZ.

Ugotovitve

Reforma pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki se od leta 2000 dalje postopno uresničuje, daje pričakovane pozitivne in tudi negativne rezultate. Pričakovani se kažejo na več področjih, med najpomembnejše pa nedvomno sodi postopno povečevanje delovne aktivnosti starejšega prebivalstva, ki je bolj pšasno pri delavcih in manj pri delavkah. To je posledica ne le zaostrovanja pogojev za pridobitev pravice do pokojnine (starosti in dobe), temveč tudi večje gospodarske rasti in ugodnejših gospodarskih razmer v minulem obdobju. Ta tok pa se lahko v obdobju gospodarske krize ali recesije, če se bo poglobljala, obrne, saj bodo postajale vse močnejše težnje delodajalcev, da bi probleme naraščajoče brezposelnosti reševali tudi z upokojitvami.

Upokojitvena starost pri moških se ni dovolj zvišala: Povprečna pokojninska doba, s katero so se zavarovanci upokojevali v tem obdobju, se je povečevala, prav tako pa tudi povprečna starost, vendar manj kot smo pričakovali. To še zlasti velja za upokojitveno starost pri moških. Nižjo starost pri moških med drugim pogojuje možnost, da se lahko tudi njim in ne le ženskam zniža z zakonom določena starostna meja za upokojitev zavoljo skrbi in vzgoje otrok.

Zmanjševanje razmerja med povprečno pokojnino in povprečno plačo: Učinki uresničevanja pokojninske reforme se kažejo v razmerjih med pokojninami in plačami. Ta razmerja so se v celotnem obdobju, izjema je bilo le leto 2008, nenehno poslabševala v škodo upokojencev. Dejstvo je, da je bilo z reformo sicer načrtovano poslabševanje tega razmerja, vprašanje pa je, ali je takšno, kot je bilo doseženo, še sprejemljivo. Tako je leta 1999, torej na začetku reforme, povprečno starostna pokojnina dosegala 75,8 odstotka povprečne plače, vse pokojnine pa 68,5 odstotka povprečno plačo. Leta 2007

pa je bilo to razmerje pri starostnih pokojninah 67,1 odstotka, pri vseh pokojninah pa 61,3 odstotka; v letu 2008 pa se je zniževanje razmerja pri starostnih pokojninah ustavilo, pri povprečnih pokojninah pa se je razmerje celo nekoliko izboljšalo in doseglo 61,6 odstotka.

Nizke pokojnine so posledica nizkih plač: Zniževanja razmerja med povprečno pokojnino in povprečno plačo pogojuje več dejavnikov. Obdobje zajemanja plač, od katerih se odmeri pokojnina, se je z reformo postopoma podaljševalo od 10 let na 18 let. Posamezno leto zavarovalne dobe vrednotimo nižje kot pred reformo, namesto 2 odstotkov je zdaj 1,5 odstotka. Na zniževanje razmerja pri novih upokojencih pa nedvomno vpliva tudi višina plače. Dejstvo je, da več deset tisoč delavcev prejema minimalne ali celo nižje plače. Prav nizke plače pa so tisti element v pokojninskem sistemu, ki bo tudi v prihodnje povzročal nizke pokojnine, če temu problemu ne bomo namenili potrebne pozornosti. Na zmanjševanje razmerja med pokojnino in plačo pa vpliva tudi posebna uskladitev, ki jo opravljamo ob februarjem usklajevanju pokojnin, da bi zagotovili enakopraven položaj upokojencev zaradi različnega vrednotenja delovne dobe.

Nižji standard po upokojitvi: Relativni dohodkovni položaj upokojencev se v primerjavi z delavci postopoma slabša, povečujejo se razlike med

Vzajemna naj ostane vzajemna!

Upravni odbor Zveze društev upokojencev Slovenije je med drugim obravnaval dogajanja v vzajemni zavarovalnici Vzajemna, v kateri so večina članov prav upokojenci. ZDUS nasprotuje vsem statutarnim spremembam, ki so v nasprotju s temeljnim poslanstvom, vgrajenim v ustanovitvene akte Vzajemne. Po mnenju upravnega odbora ZDUS mora zato Vzajemna ohraniti svojo temeljno dejavnost in naj torej ne uvaja novih zavarovalniških produktov, ki jih že tržijo komercialne zavarovalnice. ZDUS bo za zaščito koristi, interesov in pričakovani večine svojega članstva in članov Vzajemne uporabil vsa pravna sredstva, tudi ustavni spor. Hkrati pa svoje člane opozarja, naj ne podpisujejo nikakršnih pooblastil za zastopanje na skupščini Vzajemne, ki jih zbirajo predstavniki te zdravstvene zavarovalnice

standardom pred upokojitvijo in po njej, povečuje se tudi tveganje revščine, in to še zlasti pri upokojencih z nizkimi pokojninami. Njihov položaj se je bistveno poslabšal z uveljavitvijo zakona o usklajevanju socialnih transferjev posameznikom in gospodinjstvom, na podlagi katerega v letu 2007 nekatere denarne dajatve iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja niso bile več usklajevane tako kot pokojnine. S tem zakonom so bili najbolj prizadeti upravičenci do varstvenega dodatka, saj so ga nekateri v tem letu, ko je bila inflacija dokaj visoka, celo izgubili, drugim pa je bil izplačan nižji znesek. Gre za nesprejemljivo ravnanje, ki je bilo posledica nepremišljenih in neodgovornih odločitev brez ocene finančnih in drugih posledic za posamezne kategorije upravičencev. Ta problem je rešil novi zakon o varstvenem dodatku, s čimer je bil spet zagotovljen ustrežnejši položaj upokojencev z nizkimi pokojninami.

Delež sredstev za pokojnine v bruto domačem proizvodu počasi pada: Učinki pokojninske reforme se kažejo tudi v postopnem, pa čeprav rahlem, padanju udeležbe sredstev za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v bruto domačem proizvodu (BDP). To še posebej velja za sredstva, potrebna za izplačevanje pokojnin. Zato je treba tudi v statistikah in primerjavah tovrstne izdatke prikazovati ločeno od sredstev, ki imajo socialno varstveno naravo, in ločeno od drugih izdatkov pokojninske blagajne. Med te izdatke namreč sodijo tudi v letu 1992 uvedeni prispevki za zdravstveno zavarovanje upokojencev, ki pa dosegajo kar 7 odstotkov vseh izdatkov ZPIZ.

Prvi steber posluje stabilno: Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje (t. i. prvi steber) je v celotnem obdobju po uvedbi reforme posloval stabilno. V zadnjih letih poslovanja so prihodki in odhodki izravnani. Spodbudno je dejstvo, da se v strukturi celotnih prihodkov povečuje delež sredstev od prispevkov delodajalcev in zavarovancev. To je bilo med drugim posledica večjega povečanja števila zavarovancev od števila upokojencev ter učinkovitejše izterjave prispevkov. Zato je bilo v zadnjih letih potrebnih manj sredstev nameniti iz državnega proračuna, je pa država svoje obveznosti v celoti poravnala v skladu z veljavno zakonodajo. To še zlasti velja za pravice, ki so posameznim upravičencem zagotovljene s posebnimi predpisi. Ni res, da upokojenci ogrožajo finančno stabilnost države in njenega proračuna, je pa res, da država že dolgo noče ali ne zna rešiti problema zajemanja prispevkov iz različnih oblik dela, še zlasti zelo razširjenega študentskega dela in različnih oblik pogodbenega dela. Pereč je tudi problem 'sive ekonomije'.

Mladi (pre)pozno vstopajo na trg dela: Nesprejemljiva je miselnost, ki generacijo upokojencev ali starejšega prebivalstva obravnava le s stroškovnega aspekta, ki govori o tem, da mora družba zagotavljati preveč sredstev za njeno preživetje. Pri tem pa zagovorniki te teze zanemarjajo, da je ta del prebivalstva še kako pomemben za družbo, saj s svojim delom v različnih oblikah veliko prispeva k njenemu razvoju in s tem dokazuje svojo solidarnost z mlajšimi generacijami. Ne gre prezreti, da je tudi v naši družbi vse bolj razširjena t.i. 'mladostna odvisnost', saj se večina mladine izobražuje na višjih in visokih šolah. Posledica tega dejstva je, da pozno vstopa v delovno razmerje, ko je obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovana in začne plačevati prispevke. Siromašenje starejšega prebivalstva posledično

Organizatorica Anka Tomiňšek na seji povzema ugotovitve, mnenja in predlogi z okrogle mize.

pomeni tudi siromašenje njihovih potomcev, za katere starši skrbijo v času mladostne odvisnosti in jim skušajo pomagati tudi tedaj, ko so brezposelni. Ko ocenjujemo primernost dohodkovnega položaja upokojencev, ni moremo mimo dejstva, da večina upokojencev z dohodki od pokojnin komaj krije stroške za preživetje, pri tem pa ima tudi visoke izdatke za zdravstveno varstvo in domsko varstvo.

Usklajevanje pokojnin zaostaja za rastjo plač: Inštitut usklajevanja pokojnin, ki je bil uveden leta 1965, da bi z njim ohranili vrednosti pokojnin, vse bolj izgublja svoje temeljni namen. Dosedanje dolgoletne izkušnje kažejo, da država v njem vse bolj vidi najbolj učinkovit inštrument ne le za ohranjanje vrednosti pokojnin, temveč tudi za zniževanje obsega potrebnih sredstev za pokojninsko blagajno. To se je pokazalo še zlasti z uveljavitvijo reforme, saj je bil prav ta inštitut deležen najštevilnejših sprememb in dopolnitev. Samo merilo za usklajevanje, to je gibanje plač, je v načelu sprejemljivo, vendar je mogoče z načinom izvedbe doseči tudi učinke na škodo upokojencev ali v prid države. V Sloveniji je usklajevanje pokojnin na podlagi gibanja plač prevladujoče načelo, občasno pa služi kot merilo tudi rast življenjskih stroškov.

Mnenja in predlogi

- Obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje (prvi steber) se je v svoji dolgoletni zgodovini potrdil kot edino sprejemljivi sistem za zagotavljanje primernih pokojnin v starosti in s tem življenjskega standarda starejše populacije. Naš veljavni sistem je primerljiv z drugimi evropskimi državami s podobno ekonomsko razvitostjo. Zato mora ta sistem tudi v prihodnje ostati osrednji nosilec socialne varnosti. Pri tem pa bo treba upoštevati, da pokojninsko zavarovanje ni bilo uvedeno zavoljo preprečevanja revščine na stara leta, pač pa zato, da bi starejšim zagotovili podoben standard, kot so ga imeli, ko so še bili zaposleni.

- Sistem obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja mora tudi v prihodnje temeljiti na načelih delovnega prispevka, pravičnosti, solidarnosti in vzajemnosti. Ni ga treba spreminjati v temeljih, temveč ga je treba prilagajati v tistih elementih, ki jih narekuje družbenoekonomski razvoj in demografske spremembe.

- V načrtovani modernizaciji pokojninskega sistema bo potreben nov družbeni konsenz o tem, kakšno razmerje med povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo in povprečno plačo je družbeno sprejemljivo, da bi pokojninski sistem uresničeval svoje temeljno poslanstvo. Po mnenju mnogih zdajšnje razmerje ne omogoča tega poslanstva in ga je zato potrebno izboljšati. Tega v obdobju recesije in njenega poglobljanja sicer ne bo mogoče uresničiti takoj, sprejeti pa bi bilo treba ukrepe, da se ne bi več poslabševalo.

- Ukrepi morajo upoštevati razmerja, vzpostavljena ob odmeri pokojnin. Zato morebitne uskladitve pokojnin v različnih višinah ali enakih zneskih, za katere se zavzemajo nekateri, niso sprejemljive. Poleg tega, da zanikajo načela, na katerih sistem temelji, so tudi v nasprotju s cilji njegove reforme, med katerimi je tudi spodbujanje odlaganja upokojitve na čas po izpolnitvi pogojev.

- Nesprejemljivo je reševanje problematike nizkih pokojnin z 'draginjskim dodatkom', saj ni selektiven in ne upošteva dejanskih

premoženjskih razmer upravičencev. Za izboljšanje njihovega položaja obstajajo mehanizmi znotraj sistema (najnižja pokojninska osnova) ali v posebnem zakonu, ki ureja pravice do varstvenega dodatka.

- Posebno pozornost bo treba posvetiti tistim ukrepom, s katerimi bi ob zagotovitvi delovnih mest za mlade omogočili ali olajšali podaljšanje aktivnega delovnega veka tudi po izpolnitvi pogojev za upokojitev. Ti ukrepi ne pomenijo nujnega zakonskega zaostrovanja pogojev za upokojitev, saj obstajajo tudi druge, bolj spodbudne in humane oblike. Pri tem pa je treba upoštevati, da so bile delovne razmere v posameznih obdobjih bistveno različni, kar zadeva fizično in psihično obremenitev. Z razvojem informatike in tehnologije pa se bodo še bolj spremenile. Odločilnega pomena za motiviranje delavcev, še zlasti starejših, da so čim dlje aktivni in s tem prispevajo v pokojninsko blagajno, je njihovo dobro počutje v delovnih okoljih. Zato morajo ne le delodajalci in sindikati, temveč celotna družba (tudi s pomočjo sredstev javnega obveščanja) posvečati večjo pozornost zagotavljanju varnih in humanih delovnih razmer.

- K racionalnejšemu in učinkovitejšemu izrabi vseh razpoložljivih delovnih zmogljivosti tako mladih kot starejših, pa lahko bistveno pripomorejo tudi boljše zakonodajne rešitve s področja delovnega prava in zakonodaje, ki urejajo drobno delo in različne pogodbene oblike dela. Dosedanje izkušnje opozarjajo, da so zakonodajne rešitve preveč toge in da ne omogočajo prožnega prilagajanja potrebam delodajalcev in iskalcev dela. Pri tem je še zlasti treba rešiti problem občasnega dela upokojencev in drugih starejših, saj bi to pripomoglo k izboljšanju njihovega gmotnega položaja, temveč bi bilo tudi v interesu delodajalcev in družbe kot celote, če bi bilo to delo tudi primerno obremenjeno s prispevki in davki. Zato se je treba nemudoma lotiti tudi uresničevanja odločbe ustavnega sodišča RS o delnem upokojevanju samostojnih podjetnikov in drugih samozaposlenih ter jim ob razumno določenih pogojih omogočiti, da nadaljujejo dejavnost tudi potem, ko izpolnijo pogoje za upokojitev. Ker so pobude za boljše zakonodajne rešitve že dali tako v združenjih združenj različnih delodajalcev kot tudi v sindikatih, jih je treba nemudoma analizirati.

- Stabilnost finančnega poslovanja obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja zahteva, da se v načrtovani modernizaciji kritično ocenimo zdajšnji položaj in poslanstvo KAD. Izhajajoč iz minulega dela upokojene generacije, ki se deloma kaže tudi v KAD, ni sprejemljivo, da je postal državna lastnina, zato ga je treba vrniti ZPIZ, drugo pa je vprašanje upravljanja s tem premoženjem. Dolgoročna stabilnost pokojninske blagajne bo nedvomno zahtevala tudi odgovor na vprašanje, kakšne in kolikšne rezerve potrebuje ZPIZ, da bi lahko nemoteno posloval tudi v kriznih časih, s kakršnimi se soočamo zdaj.

- Odločno vztrajanje, da mora biti obvezno pokojninsko zavarovanje najpomembnejši steber tudi v prihodnje, pomeni, da nasprotujemo t.i. prostovoljnemu dodatnemu pokojninskemu zavarovanju. To zavarovanje naj ureja poseben zakon, ki bo odpravil vse ovire, ki zdaj onemogočajo večje vključevanje delavcev in delodajalcev v to obliko zavarovanja.

*Pokojnine včeraj, danes, jutri, ugotovitve, mnenja in predlogi.
Uradni zapis okroglice z dne 10. marca 2009 v Ljubljani.*

Mednaslove je vstavilo uredništvo.

Ureditve in različni stebri za varno staranje

Pokojninske sisteme prenavljajo povsod. Že upokojenim in drugim še zaposlenim seniorjem je treba pojasniti vse možne oblike, da bomo razumeli ali podprli to, kar bodo pripravili zase prihodnji upokojenci.

Nemci poznajo:

- osnovno obvezno zavarovanje
- riester - rürup sistem
- podjetniško skrb in sklade
- časovni konto
- »betonsko rento«
- zasebna zavarovanja I
- sklade in mešana zavarovanja
- zasebna zavarovanja za starost II
- zasebna zavarovanja za oskrbo in nego III
- alternativne naložbe in investicije.

Nemške sistematike mi ni uspelo preurediti za naše potrebe, je pa opisana za vsako od njihovih 10 točk.

1. Redno obvezno pokojninsko zavarovanje

- T. i. »Bismarck«. Naš izpeljani model »Pay as you go«, popolno pokrite osnovnih pokojnin, tudi s pomočjo države (s podporo KAD).
- Samostojni - zakonsko obvezni zavarovalni varčevalni skladi z možnostjo investiranja denarja za druge namene. Tega ni več, saj v blagajni ni presežkov.
- Obvezno zavarovanje za trajno oskrbo in nego; zgled Nemčija, pri nas v pripravi.
- Plačilo temeljnega državlanskega dohodka za starejše od 65 let.

2. Dodatna prostovoljna zasebna pokojninska zavarovanja

- Prostovoljsko rentno pokojninsko zavarovanje (sami ali podjetje).
- Kombinacije življenjsko in pokojninsko zavarovanje (plačamo sami).
- Investicijsko pokojninsko zavarovanje (različne oblike), skladi, problem v krizi, velike izgube.

3. NDC Notional defined contribution ali sistem navideznih računov

- Kot tretji steber je navedenih veliko kombiniranih možnosti in veliko oblik tudi iz prejšnje točke.

4. Podjetniški pokojninski skladi (Enron v ZDA, General Motors ipd.)

Denar hrani, uporablja in ga plemeniti podjetje, v katerem smo zaposleni. Nevarnost je, da podjetje v krizi poseže vanj.

- Odložena neizplačana plača v podjetju za konec delovne dobe, obrestovana in kasneje obdavčena (Nemčija in druge države).
- Izravnava delovnega - časa, fleksibilnost (Nemčija). Čas pomeni kapital. Lahko grem prej v pokoj in dobim višjo pokojnino.
- Plačilo dela dohodka z delnicami podjetja (ob določeni pomoči države).

5. Denarno varčevanje v bankah in drugih finančnih institucijah

- Obveznice (državne in druge).
- Denar v banki, dolgoročne vezave in posojila.

6. Kapitalske naložbe

- Delnice ali deleži v podjetjih in korporacijah (soupravljanje), prednostne delnice.
- Namenski skladi (Hedge Fonds).
- Nepremičnine (Beton rente), stanovanja in nepremičnine.
- Premičnine (slike, avtomobili, jahte, dragocenosti, starine).
- Drage kovine, zlato.

Kombinacij, alternativ in drugih oblik posebej ne navajam. Socialna varnost v družini in gospodinjstvih je še vedno lahko podlaga za vse, vendar je deloma nepredvidljiva in tudi statistično slabo obdelana. Resen steber zdajšnjih upokojencev je »betonska renta«, s katero se ukvarjamo v ZDUS predvsem v projektu Alternativne oblike bivalne infrastrukture za seniorje.

Najboljša naložba za starost pa je vsekakor trajna skrb za zdravje in stalno izobraževanje za flexicurity v poklicu ter družbeno in siceršnje mobilnost.

Komentar

Po letu 2006 se je v jeseni 2008 (začetek finančne krize) veliko spremenilo. PAYG (naš izpeljani model »Pay as you go«) je očitno varen. Pri nas jemlje in pomaga država neposredno, drugje šele zdaj država pomaga bankam in drugim, ki so upravljali prihranke za starost in precej izgubili. Že prej so takšni skladi špekulirali z nafto in hrano (Čikaška borza), potem pa veliko izgubili pri nepremičninah in zdaj v bankah.

Razpršenost kapitala je lepa, dokler ni razpršena tudi kriza. Ko pride do splošnega požara, gori povsod. Pomembno je vedeti: če nekdo za nas in v našem imenu »nalaga in plemeniti« naša sredstva, jih lahko naloži tudi nesrečno in slabo. Zato je ena od nalog, da ljudem problematiko pojasnijo nevtralni strokovnjaki - tako prednosti kot pomanjkljivosti opisanih rešitev. Vsi starejši (50 +) zato potrebujejo še eno pismenost - recimo ji finančna ali »aktuarska«.

Že upokojeni imajo seveda polno pravico, da branijo naš sedanji PAYG ali prirejeni Bismarckov sistem. Za svojo prihodnost naj bi sistemsko poskrbeli predvsem tisti, ki bodo še delali v letih 2020 ali 2030 in kasneje. Vsaj njim dajmo nekaj izobrazbe in jim ponudimo izbiro.

Vesel bom če začnemo razpravo o tem in posebej če boste dali pripombe na sistematiko, prikazano v začetku, in na druge trditve.

Tomaz Banovec
tomaz.banovec@siol.net

O delu ZDUS prejšnji mesec

Ločiti javno od zasebnega zdravstva: Predstavniki Zveze društev upokoencev Slovenije, sindikatov, med njimi največjih in najvplivnejših v državi, humanitarnih in invalidskih društev so 23. aprila podpisali skupen poziv vladi in parlamentu, da sprejme zakon, ki bo zagotovil vsem ljudem enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev.

Vrsta strokovnjakov različnih strok namreč ugotavlja, da je slovensko zdravstvo na robu razsula zaradi nekontroliranega vdora zasebnega zdravstva v javno zdravstvo. Uporabniki slovenskega zdravstvenega sistema ugotavljajo, da prav zaradi mešanja javnega in zasebnega opravljanja zdravstvenih storitev prihaja do vedno večjih razlik v dostopnosti prebivalstva do zdravstvenih storitev. V času recesije se dostop revnejših slojev prebivalstva do zdravstvenega varstva v Sloveniji poslabšuje še hitreje, saj je vedno več delavcev brezposelnih, osebni dohodki in pokojnine pa se znižujejo.

Kakšno zdravstvo si želimo prebivalci Slovenije?

- Javni zdravstveni zavodi ne smejo opravljati zasebne zdravstvene dejavnosti, izvzemši tedaj, ko gre za nadstandardne storitve, ki jih ne zagotavlja obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje.
- Izvajalci zdravstvene dejavnosti, zaposleni v javnih zavodih ne smejo opravljati zasebne dejavnosti.

- Zdravniki, ki so z ustanoviteljem (ministrstvo za zdravje ali občine) sklenili koncesijsko razmerje za opravljanje javne zdravstvene dejavnosti, ne smejo ob tem opravljati še zasebne dejavnosti.

- V obrazložitvi zakona zahtevamo analizo zdajšnje dostopnosti do zdravstvenega varstva po specialnostih in po geografskih območjih, v novem zakonu pa tudi predvideni čas, ko bo izdelan načrt ustrezne in pravične dostopnosti do zdravstvenega varstva za vse državljane (mreža zdravstvenega varstva).

- Mreža javne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni mora biti periodično (na dve leti) analizirana in korigirana. Pri analizi in dopolnitvah mreže morajo sodelovati predstavniki lokalne skupnosti (občine ali več občin skupaj) in civilne družbe.

- V organe nadzora morajo biti vključeni predstavniki uporabnikov zdravstvenih storitev – plačniki zdravstvenega varstva, ki jih predlaga civilna družba in niso predstavniki političnih strank.

- Zahtevamo bolj kakovosten strokovni in finančni nadzor javnih in zasebnih zavodov ter samostojnih podjetnikov v zdravstvu. Ugotovitve nadzora morajo biti javne.

Organizatorji zbiranja podpisov so izjavo že poslali naslovljencem - državnemu zboru, državnemu svetu, vladi in ministrstvu za zdravje.

Pogovor s predsedniki medobčinske zveze DU Slovenske gorice:

Predsedniki medobčinske zveze DU Slovenske gorice so se 24. aprila v prostorih DU Sv. Ana zbrali na letnem pogovoru s predstavnikoma vodstva Zveze društev upokoјencev, predsednico dr. Matejo Kožuh Novak in tajnikom organizacije Bogdanom Urbarjem. Na sestanek so prišli vsi predsedniki DU, predsednik in tajnica PZDU Zgornje Podravje, odgovorna za kulturo in pokrajinska koordinatorica projekta Starejši za starejše.

DU v Slovenski goricih povezujejo predvsem kmečke upokoјence, ti pa so še posebej aktivni na področjih kulture, športa, rekreacije in izletništva. Članarino imajo minimalno in ne dovoljuje nagrajevanja, zato delajo vsi prostovoljno. Ker se ne čutijo dovolj povezane s PZDU Zgornje Podravje, ji ne nameravajo nakazovati dela članarine. Razumejo tudi, da ZDUS potrebuje denar za svoje delo, vendar je večina predsednikov menila, da ga mora najti drugje. Predsednica in tajnik ZDUS sta kljub temu predsednike DU prosila, naj vendarle nakažejo svoj delež, saj ZDUS nujno potrebuje enega ali dva strokovnjaka, ki bosta pomagala pri delu komisij; ZDUS pa potrebuje denar tudi za izobraževanje funkcionarjev društev, kar zahteva večina društev.

Kar zadeva vključevanje v projekt Starejši za starejše, se v DU v Slovenskih Goricah vsi poznajo med seboj in ni potrebna dodatna skrb za starejše.

V nadaljevanju so govorili še o naročanju priznanj. Tajnik zveze jim je povedal, da veliko društev ni naročilo pravočasno priznanj za leto 2009, sprotno naročanje pa je drago. Kljub temu naj zamudniki čimprej pošljejo predlog priznanj za leto, za prihodnje leto pa do najkasneje do 15. avgusta 2009.

Predsednik DU Jakobski dol se je pritožil, ker njihovo društvo lani za letovanje ni dobilo od ZDUS enakega zneska denarja kot druga društva, zato nameravajo ugotovljeno razliko odšteti od članarine ZDUS. Tajnik jim je pojasnil, da je PZDU Zgornje Podravje do dogovorjenega roka posredovala seznam samo štirih društev, DU Jakobski dol pa ni bilo na seznamu.

Predstavnik ZDUS sta predsednikom DU razdelila še poziv ZDUS za ločitev javnega in zasebnega zdravstva in predlog aktivnosti za doseg tega cilja. V nastajanje novega zakona se bodo morali vključiti prav vsi člani DU, ki niso zadovoljni z zdajšnjimi razmerami in z razvojem slovenskega zdravstva. Dogovorili so se, da bodo na svojem območju že v kratkem pripravili okroglo mizo, ZDUS pa bo na srečanje poslal strokovnjaka.

Predstavnik ZDUS sta predsednike DU seznanila še z akcijo ZDUS, da vodstvu Vzajemne prepreči prelivanja sredstev za dodatno zavarovanje v komercialna življenjska zavarovanja, hkrati pa sta jih prosila, da opozorijo člane, naj predstavnikom Vzajemne ne podpisujejo pooblastil za zastopanje njihovih interesov na skupščini Vzajemne.

Tudi v Slovenskih Goricah je veliko zanimanja za tečaje turističnih vodičev. Tajnik ZDUS je pojasnil, da tečajev ne bo, dokler zadeve ne bodo zakonsko urejena, saj izdana potrdila društev ne zaščitila pred inšpekcijo. Društva je še opozoril, da smejo na izlet brez uradnega vodiča le člani društva, s sabo pa morajo imeti seznam udeležencev. Brez vodiča smejo DU pripraviti le dva dogodka.

Pogovor s predsedniki PZDU Pomurje: Istega dne sta se predsednica ZDUS dr. Mateja Kožuh Novak in tajnik organizacije Bogdan Urbar udeležila še letnega sestanka s predsedniki DU Pomurja v Murski Soboti. Pogovor so začeli s pobudo ZDUS za jasno ločitev zasebnega in javnega zdravstva v novi zdravstveni zakonodaji in s programom

aktivnosti ZDUS za doseg tega cilja. Dogovorili so se, da bodo v Murski Soboti, Radencih, Ljutomeru in v Lendavi že maja in junija pripravili okroglo mizo. ZDUS bo na okroglo mizo poslal strokovnjaka, društva pa naj poskrbijo za dober obisk.

Zbranim sta predstavnik ZDUS pojasnila tudi pobudo za preprečitev odliva denarja, zbranega za dodatno zdravstveno zavarovanje. Pomurce sta opozorila, naj člani DU predstavnikom Vzajemne ne podpisujejo pooblastil za zastopanje njihovih interesov na skupščini Vzajemne.

Skupščine, ki jo je vodil predsednik PZDU Pomurje Mirko Lebarič. so se udeležili predstavniki 25 društev, razpravljali pa so o delu v minulemu letu in potrdili program dela za leto. Potrditev pa je le pogojna, saj za celovito uresničitev programa še nimajo v celoti zagotovljenih sredstev. Z veseljem pa so sprejeli pobudo predstavnika podravske PZDU Vladimira Šedivya, da bi še maja letos podpisali listino o pobratenju podravske in pomurske PZDU.

Vladimir Šedivy je Mirku Lebariču izročil plaketo podravske PZDU Maribor kot priznanje za dosedanje uspešno sodelovanje.

V kulturnem programu na začetku občnega zbora so nastopili otroci iz vrtca Radenski mehurčki in tamburaška skupina Bisernica iz Ljutomera.

Udeleženci pogovora so se seznanili še s prvo zasnovo letošnjega festivala za tretje življenjsko obdobje. Pomurci niso bili zadovoljni z lansko organizacijo, saj so tisti, ki so prišli v Ljubljano z vlakom, zamudili otvoritveno slovesnost.

Gostitelji so še povedali, da bodo imeli 5. junija pokrajinsko revijo pevskih zborov, tri dni zatem pa bodo sestankovali in se izobraževali športni referenti upokoјenskih društev. Pokrajinsko srečanje pomurskih upokoјencev bo 6. avgusta.

Z občnega zbora PZDU Dolenjske: Zbora, ki je bil 7. aprila 2009, so se od 32 DU udeležili predstavniki 24 društev, manjkali pa so predstavniki DU Trimo Trebnje, Žužemberk, Semič, Suhor, Škocjan, Mali Slatnik in Draga.

Predsednik Jože Jazbec je v poročilu zapisal, da je PZDU Dolenjske v celoti izpolnila program za minulo leto. DU so bila posebej dejavna na kulturnem področju, kulturniki PZDU so sodelovali na lanskem festivalu za tretje življenjsko obdobje, likovniki in literati pa se udeležujejo prireditev v upokoјenskih društvih. Ko je govoril o skrbi za člane, je posebej omenil sodelovanje v projektu Starejši za večjo kakovost življenja in opozoril na delo prostovoljcev. Z odprtjem spletnih strani zduš: www.zdus-zveza.si, in www.pzdu-dolenjske.si, z uvedbo mesečnika ZDUS plus, z zdusovimi štirimi stranmi v Vzajemnosti ter z revijo Vzajemnost kot celoto je postalo obveščanje upokoјenske populacije zaokroženo in celovito. Spričo vsega tega, in upoštevaje pet števil obvestil PZDU Dolenjske, se je informiranost članov o delu ZDUS, PZDU in dolenjskih DU bistveno izboljšala. V vseh večjih središčih, kjer delujejo univerze za tretje življenjsko obdobje, vlada ned upokoјenci veliko zanimanje za njihovo delo. Mednarodno sodelovanje teče po zastavljenih načrtih, veliko pa je tudi zanimanja za letovanja v upokoјenskem hotelu Delfin v Izoli.

Z utečenimi aktivnostmi nameravajo nadaljevati, posebno pozornost pa bodo namenili zaščiti pravic upokoјencev, vključiti se nameravajo v razprave o reformah pokojninskega in zdravstvenega sistema, v obravnavo socialne politike in gradnjo domov za starejše, spodbujati sodelovanje z župani, imenovati svoje člane v organih zdravstvenih domov in v domovih za starejše, sodelovati pa nameravajo tudi na

lokalnih volitvah in kandidirati svoje predstavnike na pomembne položaje v organih PZDU in ZDUS.

Predstavniki dolenskih upokojencev so bili tudi enotni v zahtevi, da morajo upokojenci v času recesije strniti vrste in pridobiti čim več novih članov, saj » ... enotni zmoremo skoraj vse, posamezniki pa le malo,« kot so dejali na občnem zboru.

Na občnem zboru so med drugim sprejeli še naslednje sklepe, da

- predsednica ZDUS dr. Mateja Kožuh - Novak zastavi ves svoj vpliv, da bodo sredstva KAD prenesena v upravljanje ZPIZ;
- ministrstvu za zdravje, regijski bolnišnici Novo mesto in občini Novo mesto pošlje ZDUS peticijo z zahtevo, da ne podeljuje več koncesij zasebnikom, da v bolnišnici Novo mesto ne bodo več zmanjševali oddelkov in programov in da bodo stekle priprave na ustanovitev negovalnega oddelka;
- Vzajemna prenese ostanek dohodka v leto 2009 in ustrezno zmanjša prispevek zavarovancev dopolnilnega zavarovanja, predsednica ZDUS pa naj poskuša preprečiti, da bi vodstvo Vzajemne ostanek dohodka porabilo za novi življenjskih zavarovanj.

Seja upravnega odbora ZDUS: Osrednja točka seje je upravnega odbora Zveze društev upokojencev Slovenije, ki je bila 23. aprila v Izoli, je bil podpis skupne izjave ZDUS, sindikatov, humanitarnih in invalidskih društev, naslovljene vladi in parlamentu, da naj sprejme zakon, ki bo vsem ljudem zagotovil enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev. Protestirali so tudi proti predlaganemu preoblikovanju zavarovalnice Vzajemna.

Iz dela ZDUS v letu 2008: Iz poročila omenimo oceno, da so bili lani predstavniki ZDUS pomembni lobisti za pravice starejših doma in v mednarodnem prostoru. ZDUS je uspešno zaključila vrsto projektov, s katerimi so udeleženci dokazali znanje, izkušnost in energijo. ZDUS je lani prav tako modernizirala statut zveze in jasno začrtala vlogo pokrajinskih zvez. Pridobila je nova sredstva za delo ZDUS na vseh treh ravneh delovanja - na državni, pokrajinski in na ravni DU. Po mnenju udeležencev v razpravi je organizacija s tem uspešno sledila ciljem, ki si jih je novo vodstvo zastavilo ob prevzemu mandata.

Za enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev: Člani upravnega odbora so se strinjali, da ZDUS 5. maja s predstavniki sindikatov, humanitarnih in invalidskih društev podpiše skupen poziv vladi in parlamentu, da sprejme zakon, ki bo vsem ljudem zagotovil enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev.

Tečaji za turistične vodnike bodo: Pred ustavnim sodiščem še teče spor, ko bo končan, bodo stekli prvi tečaji za upokojenske vodiče upokojenskih izletov in njihove organizatorje. O začetku izobraževanja bo ZDUS pravočasno obvestil vsa zainteresirana DU.

Računalniki in računalniški tečaji za DU: Kar zadeva računalniško opismenjevanje starejših in opremljanje DU z računalniki, so se zadeve zatakile. Obljuba prejšnje vlade, da bo društva opremila z rabljenimi računalniki, ki jih bodo očistili naloženih gradiv, jih opremili s kupljenimi računalniškimi programi, jih priključili na omrežje in uporabnike usposobili za delo, je ostala neizpolnjena, z novo vlado pa je dogovarjanje steklo tako rekoč od začetka. Kako se bodo razvijali pogovori, bo vodstvo ZDUS sproti obveščalo DU. Še najbližje koncu je dogovarjanje z ministrstvom za visoko šolstvo, ki med drugim skrbi tudi za računalniško opismenjevanje starejših invalidov ipd.

Uspešen seminar za koordinatorje: Prvi uvajalni seminar za koordinatorje v projektu Starejši za večjo kakovost življenja doma, ki so prišli iz 25 DU, je bil 21. aprila v Ljubljani, naslednji pa bo maja v Izoli za 15 primorskih DU.

Projektu Starejši za večjo kakovost življenja doma, v katerega je bilo doslej vključenih 154 društev, se pridružujejo nova društva. V prvi skupini koordinatorjev in koordinatoric iz vse Slovenije.

Koordinatorje in koordinatorice, ki so prišli na seminar v Ljubljano, je pozdravila predsednica ZDUS dr. Mateja Kožuh Novak in jim predstavila projekt, njegove namen, cilje, načine dela in dosedanje rezultate, nato pa so udeleženci in udeleženke seminarja prisluhnili predavanjem o prostovoljnem delu, potrebah starejših in o pristopih do starejših, o sodelovanju z drugimi nevladnimi in javnimi službami ter o načinih organiziranja pomoči v društvih upokojencev. Seminar so novi koordinatorji in koordinatorice sklenili z delavnico o tem, kako pridobiti in obdržati prostovoljce in kako anketirati starejše ter kako poročati ZDUS o svojem delu.

Za razvoj patronažne dejavnosti: Osrednjo pozornost so na seji komisije ZDUS za zdravstvo 16. aprila 2009 namenili obravnavi novega zakona o zdravstveni dejavnosti in vprašanju, kakšno patronažno dejavnost potrebujejo starejši prebivalci Slovenije.

Člani komisije so se odločili, da v sodelovanju z drugimi nevladnimi organizacijami in s široko zastavljenim lobiranjem poskrbijo za to, da bo slovenski parlament sprejel tak zakon o zdravstveni dejavnosti, da bo v kar največji meri varoval zdravstvene pravice zavarovancev. Kar pa zadeva patronažno dejavnost, so se odločili, da do prihodnje seje komisije pripravijo načrt aktivnosti, s katerimi bodo spodbudili razvoj dejavnosti, da bi v čim večji meri skrbela za kakovost življenja in zadovoljevala potrebe vseh starejših v Sloveniji.

Upokojenci za vseživljenjsko učenje: Na seji komisije ZDUS za izobraževanje in publicistiko, bila je 8. aprila 2009 in jo je vodila predsednica Irena Levičnik, so se med drugim dogovorili, da se upokojenci na vseh treh ravneh povezovanja vključijo v slovensko in evropsko akcijo vseživljenjskega učenja, ki jo v Sloveniji usklajuje Andragoški center Slovenije.

Letos bo poudarek veljal ustvarjalnosti, izobraževanju starejših in učenju kot zanesljivem izhodu iz krize. Komisija je zato pozvala DU, da v maju pripravijo vsaj eno, še bolje pa več tovrstnih prireditev, sama pa naj izberejo vsebino in presodijo, ali bodo lahko pripravila izobraževanja sama ali v sodelovanju s šolami, drugimi društvi, policijo, bankami, zdravstvenimi domovi, domovi starejših občanov ipd.

Dogovorili so se še, da ZDUS čimprej ustanovi strokovno knjižnico, v kateri bodo upokojencem na voljo gradiva o delu ZDUS in gradiva, ki jih dobijo sodelavci na različnih posvetovanjih, seminarjih in konferencah. Predstavniki društva LIKUS Zmago Rafovt je še predlagal, da bi bila dela njihovih članov sestavni del knjižnice, prav tako pa naj bodo stalno na voljo gostom v upokojenskem hotelu Delfin v Izoli.

Posvet regijskih predsednikov za šport in rekreacijo: V nacionalnem centru za šport, rekreacijo in gibanje starejših na Rogli in v Zrečah so se sredi 26. in 27. marca zbrali na prvem državnem posvetu predsedniki regijskih komisij ZDUS za šport, rekreacijo in gibanje. Sprejeli so program dela centra za letošnje in se med drugim dogovorili, da bodo v prihodnje v PZDU in v društvih upokojencev namenili več pozornosti rekreativni vadbi in gibalni kulturi in ne le tekmovalnemu športu, ki je doslej pogosto prevladoval po društvih. Pri tem se bodo regijske komisije ZDUS za šport, rekreacijo in gibanje v sodelovanju z olimpijskim komitejem Slovenije tesneje povezale z regijskimi pisarnami OKS in z občinskimi športnimi zvezami, na sodelovanje pa bodo opozorili predsednike komisij po vseh 500 DU s približno 250 tisoč člani.

Seje v mesecu aprilu 2009

7. april: občni zbor PZDU Dolenjske

8. april: komisija ZDUS za informatiko

8. april: komisija ZDUS za izobraževanje

16. april: komisija ZDUS za zdravstvo

21. april: komisija ZDUS za socialna vprašanja

23. april: upravni odbor ZDUS, Izola

24. april: pogovor s predsedniki DU Slovenskih goric

24. april: pogovor s predsedniki PZDU Pomurje:

Sklepi občnega zbora PZDU Dolenjske, 7. april 2009.

Prisotni: Nikola Ladika, Janez Lapajne, Martina Dejak, Tomaž Povšič, Peter Ravnikar, Janko Gladek, Tone Hočevnar, Mira Konček, Drago Saje, Franc Mukavec, Dušan Kraševac, Jožica Majcen, Marija Šoterski, Miha Majerle, Ana Kosten, Franc Golob, Franc Zalar, Martin Tomšič, Martin Gazvoda, Franc Renko, Dušan Jarc, Janez Bukovec, Stopiče Peter Može, Dušan Mikec, Ana Bilbija, Irena Papež, Rožca Šonc, Jože Košmrlj, Rozina Kum, Anton Turk.

Odsotni: DU Trimo Trebnje, Žužemberk, Semič, Suhor, Škocjan, Mali Slatnik in Draga.

1. Poročilo o delu PZDU Dolenjske, finančno poročilo in poročilo nadzornega odbora za leto 2008.

Sklep:

- Vsi navzoči so glasovali za sprejem poročil.

2. Predstavitve in sprejem programa dela za leto 2009 in finančnega plana za leto 2009.

Sklep:

- Program dela in finančni načrt za leto 2009 so zbrani soglasno sprejeli.

3. Izvolitev nadomestnega člana UO PZDU Dolenjske.

Sklep:

- Umrlega člana Ivana Škofa iz DU Metlika bo do konca tega mandatnega obdobja nadomestil predsednik DU Metlika Nikola Ladika.

4. Razno.

Sklep:

Ministrstvu za zdravje, regijski bolnišnici Novo mesto in občini Novo mesto naslavljamo peticijo, v kateri zahtevamo, da se ne podeljujejo več koncesij zasebnikom in da se v bolnišnici Novo mesto ne bodo zapirali oddelkov in posameznih programov. Zbor tudi predlaga, da bolnišnica Novo mesto začne ustanavljati negovalni oddelek.

Sklepi seje komisije ZDUS za izobraževanje in publicistiko, 8. april 2009.

Prisotni: Marjana Jerčič, Irena Levičnik, Marija Miladinovič in Zmago Rafolt.

Odsotni: Cvetka Bunc, Metoda Bole Finžar, Tatjana Pust in Alojz Cajnko.

1. Teden vseživljenjskega učenja.

Sklepi:

- ZDUS, PZDU in DU bodo sodelovali v tej vseslovenski, vseevropski izobraževalni akciji.
- V našem glasilu in na spletni bomo DU povabili k sodelovanju.
- DU sama izberejo vsebino delovanja v tej izobraževalni akciji.
- DU se sama odločijo, ali bodo delovala samostojno ali skupaj z drugimi organizacijami, šolami, policijo, zdravstvenimi delavci in z univerzo za tretje življenjsko obdobje.
- DU lahko sodelujejo tudi s številnimi svojimi dejavnostmi (ročna dela, pisanje, kulturne dejavnosti, ohranjanje kulturne dediščine).
- V koncept dela v tem mesecu sodijo tudi različne kulturne dejavnosti.

2. Ureditev knjižnice ZDUS.

Sklepi:

- Vse predsednike komisij obvestimo o ustanovitvi knjižnice s prošnjo, da ji v prihodnje izročijo vsa pomembna gradiva.
- Po 15. maju se bomo lotili ureditve knjižnice s fondom, ki ga že imamo.
- V knjižnico se uvrstijo tudi literarna dela članov DU in LIKUS. Kar zadeva idejo, da bi bila dela LIKUS na voljo tudi v Hotelu Delfin, pa se bomo pozanimali o možnosti za uresničitev te zamisli.

3. Projekt Lara.

Sklep:

- O projektu LARA in drugih izobraževalnih dejavnostih ZDUS in DU bo komisija tudi v prihodnje seznanjala ministrstvi za šolstvo in notranje zadeve in ju prosila za sodelovanje.

Sklepi seje komisije za zdravstvo ZDUS. 16. marec 2009.

Prisotni: Marija Brlec, Silva Gorjup, Branko Kjuder, Jože Bučar, Mateja Kožuh - Novak in Dunja Obersnel - Kveder.

Odsotni: Frančiška Četkovič, Jožica Subotič in Malči Žitnik.

1. Aktivnosti ZDUS ob sprejemanju novega zakona o zdravstveni dejavnosti.

Sklep:

- Skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami bomo izvedli široko lobistično akcijo in pozvali slovenski parlament, da sprejme tak zakon o zdravstveni dejavnosti, ki bo po meri ljudi in bo zavaroval njihove zdravstvene pravice. Podpis poziva bo predvidoma 5. maja 2009.

2. Kakšno patronažo potrebujemo starejši?

Sklep:

- Do prihodnje seje bomo pripravili načrt aktivnosti, s katerimi bomo spodbudili razvoj te dejavnosti, da bo v čim večji meri skrbela za kakovost življenja in zadovoljevala potrebe starejših v Sloveniji.

Zapisniki so v celoti objavljeni na spletni strani www.zdus-zveza.si. V ZDUS plus objavljamo golj zapisnike za mesec nazaj, starejši zapisniki pa so prav tako objavljeni na strani www.zdus-zveza.si.

SiOL Začetek!

Prava izbira za vse, ki še nimate interneta!

Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana

Poskusite internet:

- **Akcijska mesečna naročnina** - tri mesece **15 EUR na mesec**, kar je samo **0,50 EUR*** na dan.
- **Ugodno strokovno izobraževanje pri vas doma** - dve uri za **9 EUR**.
- Prenosni računalnik **Dell 500 Vostro na 24 obrokov po 15 EUR**** na mesec.
- Operacijski sistem **Windows v slovenskem jeziku in brezplačna računalniška miška**.
- Vse to **brez vezave!**

Več informacij na **brezplačni telefonski številki 080 8000** ali v Mobitelovih centrih.

(P)osebna ponudba:

- dostavimo,
- priklopimo,
- izobrazimo!

Računalnik
24 obrokov po
15€**

Akcijska naročnina
0,50€*
na dan

Vesolje veselja

* Akcijska ponudba SiOL Začetek velja od 1. 4. 2009 do vključno 30. 6. 2009. Akcijska naročnina 15 EUR na mesec, za prve tri mesece (oziroma 0,50 EUR na dan za prve tri mesece), velja za vse nove naročnike na SiOL internet, ki bodo naročniško razmerje sklenili do vključno 30. 6. 2009. Ponudba velja samo v primeru naročila storitve SiOL internet z osnovno hitrostjo (1Mbit/s na xDSL in 20 Mbit/s na optiki), brez SiOL telefonije in brez SiOL televizije, in velja le za nove naročnike SiOL storitev.

** Akcijska ponudba računalnik Dell 500 Vostro na 24 obrokov po 15 EUR na mesec velja za vse, ki bodo do vključno 30. 6. 2009 postali naročniki na storitev SiOL internet ter na pakete, ki vključujejo storitev SiOL internet. Velja tudi za vse naročnike, ki bodo naredili prehod iz obstoječih paketov, ki ne vključujejo storitve dostopa do interneta, na paket, ki vsebuje SiOL internet. Količine so omejene.

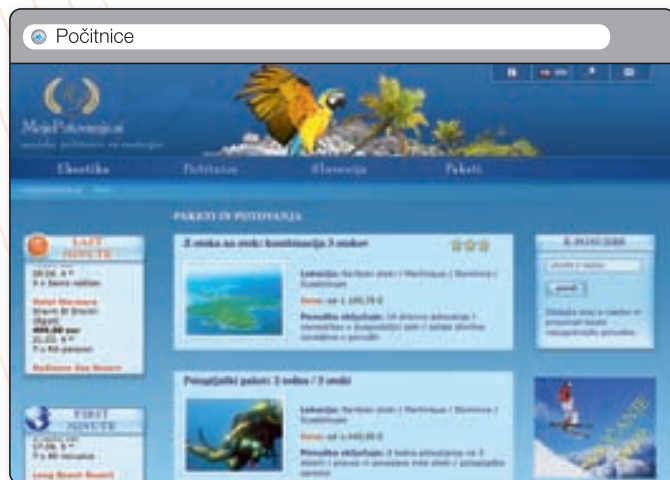

Na počitnice z internetom? Zakaj pa ne?

Odslej se boste veliko lažje odločili, kam na počitnice. Vse počitniške destinacije, ocene hotelov in storitev so vam na voljo kadarkoli, in to pri vas doma, na internetu. Z izobraževanjem na domu, ki vam ga ponuja SiOL, boste hitro odkrili vse čarobne destinacije interneta.

Internet pomaga pri zdravju? Pa še kako.

Na internetu lahko najdete veliko koristnih nasvetov za zdravo in polno življenje. Zdrava prehrana, gibanje, zdravilišča, zdravila ... Ob tem pa vam omogoča, da se o svojih zdravstvenih težavah posvetujete s strokovnjakom, in to kar iz vašega naslanjača. Odkrijte klepetalnice, kjer se srečujejo ljudje s podobnimi težavami in skupaj iščejo najboljše rešitve.

Internet je poštar? Seveda. In to najhitrejši na svetu.

E-mail je elektronska pošta – zelo hitra verzija klasične pošte. Elektronsko pismo napišete in prek interneta pošljete svojemu bratu, prijateljici, hčerki, vnučkom ... Vaše sporočilo namesto poštarja dostavi internet. Pošljete lahko pismo, sporočilo, fotografijo, kakšno glasbo, čestitko, voščilo ...

Internet zna kuhati? Ah, mala malica ...

Internet je specialist za iskanje odličnih receptov, kuharskih nasvetov, informacij o zdravi prehrani in trendih sodobne kuhinje. Je kot kuharski mojster, ki vodi vašo kuhalnico. Strah pred internetom je odveč, saj vam SiOL poleg interneta ponuja tudi odlično izobraževanje. Spoznajte internet in iz vaše kuhinje bo še lepše dišalo.

Poročilo o delu ZDUS v letu 2008

V vodstvu ZDUS smo v letu 2008 namenili največ pozornosti

- izboljševanju mobilizacijske in organizacijske povezanosti in odzivnosti članstva, društev in zvez;
- krepitvi vloge in pomena organizacije in utrjevanju zavesti članstva o moči civilne družbe,
- dvigovanju prepoznavnosti ZDUS v družbi tako s stališča medgeneracijskega povezovalca kot tudi zaščitnika pravic starejših,
- iskanju dodatnih sredstev za delo naše organizacije.

Uspešno smo sledili ciljem, ki si jih je zadalo novo vodstvo ob prevzemu mandata.

Delo organov ZDUS, demokratizacija upravljanja

Občni zbor

Po dveh letih dela smo septembra 2008 na izrednem občnem zboru sprejeli nov statut, ki ga je pripravila delovna skupina, sestala pa se je trikrat. Novi statut ureja status pokrajin kot pomemben člen med društvi in zvezo. Vnovič smo uvedli članarino, ki naj bi zagotovila možnost novih zaposlitev v zveznem uradu, kar je nujno potrebno, da bi izboljšali lobistične možnosti naše zveze za pravice starejših in izboljšali možnosti za delo pokrajinskih zvez.

Upravni odbor

Upravni odbor se je v letu 2008 sestel na petih sejah. Obravnaval je vsa pereča vprašanja delovanja ZDUS, največ pozornosti pa je posvetil:

- obravnavi sprememb statuta ZDUS,
- vprašanjem nove organiziranosti ZDUS,
- finančnemu poslovanju in uvedbi članarine ZDUS,
- projektom, ki jih je uresničeval in pripravljajal ZDUS,
- spremljanju dela posamezni komisij in delovnih skupin.

V navedenem obdobju je upravni odbor obravnaval in sprejel akte:

- pravilnik o pripravi in izvajanju projektov,
- spremembe in dopolnitve pravilnika o priznanjih,
- pravilnik o računovodstvu in
- poslovnik o delu strokovnega sveta

Zadnji dve seji je UO delal v sestavi, določeni z novim statutom ZDUS. Po obsegu in načinu delovanja je UO v celoti izpolnil svoje poslanstvo in naloge.

Komisije

Pri delu komisij smo v letu 2008 uvedli nekaj novosti. Pripravili smo stroškovnik dela komisij, ki so ga vsi predsedniki komisij dobili takoj po sprejetem letnem proračunu. S tem smo zagotovili, da se komisije sestajajo pogosteje kot prejšnja leta. Delo komisij je nujno potrebno, če hočemo spremljati zakonodajo in dogajanja v državi ter s svojimi predlogi in pobudami prispevati k izboljšanju položaja starejših v Sloveniji. Večina komisij je dobro zastavila svoje delo.

- **Komisija za socialna vprašanja** se je sestala največkrat - kar sedemkrat. Posvete o skrbi za starejše ljudi je pripravila v 7 pokrajinskih središčih. V okviru komisije za socialna vprašanja se je štirikrat sestala ekspertna skupina za domsko varstvo in oskrbo na domu, ki je pripravila osnutek dokumenta »Ugotovitve stanja na področju družbene skrbi za starejše ljudi«.

- **Komisija za šport** se je sestala petkrat. Razdelila je sredstva, ki jih je upravni odbor namenil športu, bedela je nad izvedbo športnih tekmovanj in pripravila nova pravila rekreacijsko - športnih iger upokojencev Slovenije.

- **Komisija za informatiko** se je sestala štirikrat, izvedla je modernizacijo spletne strani.

Po trikrat se je sestalo pet komisij:

- **Komisija za kadrovske zadeve** je obravnavala imenovanje predstavnikov ZDUS v organe in telesa drugih organizacij, predloge za dodelitev priznanj ZDUS, obravnavala je dopolnitev pravil o podeljevanju priznanj v ZDUS, izvedla postopke za imenovanje predstavnika v svet FIHO in za imenovanje tajnika ZDUS. Komisija je na svojih sestankih aktivno spremljala tudi postopke za spremembo in dopolnitev statuta ZDUS, in to predvsem v tistem delu, ki zadeva kadrovske postopke.

- **Komisija za kulturo** je razdelila sredstva, ki jih je UO namenil kulturi. Bedela je nad izvedbo pokrajinskih revij in državne revije pevskih zborov, pripravila in izvedla je likovno kolonijo in pripravila natečaj za najboljšo novoletno voščilnico.

- **Komisija za pokojninsko politiko** je pripravljala pobude za spremembe pokojninske politike in spremljala dogajanja na tem področju.

- **Komisija za tehnično kulturo** je pripravila razposlala društvom vprašalnik o interesu za aktivnosti na tem področju.

- **Komisija za mednarodno sodelovanje** je pripravila pregled mednarodnih aktivnosti na vseh treh ravneh organiziranosti in razdelila sredstva za mednarodno sodelovanje.

- **Komisija za rekreacijo, prehrano in duševno zdravje.** Ker je komisija za šport prevzela skrb za rekreativne programe, strokovnjak, s katerim smo se pogovarjali, da bi prevzel skrb za zdravo prehrano, pa je zbolel, je v komisiji ostala dejavna le skupina za duševno zdravje.

- **Komisija za izobraževanje in publicistiko** je pripravila predlog vsebine almanaha ZDUS.

- **Komisija za bivalno kulturo.** Njeno delo zavoljo objektivnih vzrokov še ni zaživel.

- **Komisija za zdravstveno varstvo.** V okviru te komisije se je enkrat sestala ekspertna skupina, ki je pripravila stališča ZDUS do zdravstvenega varstva.

- **Gospodarska komisija.** Zbralo se je 5 članov, zainteresiranih za delo na gospodarskem področju ZDUS. Sestali so se trikrat in začeli delati na upokojenski kartici ugodnosti.

Večina komisij je opravičila svoj obstoj. Delo komisij je pomembno, saj moramo v ZDUS v skrbi za kakovost življenja starejših sproti spremljati spremembe zakonodaje in biti aktivnejši pri dajanju pobud in predlogov vladi in parlamentu na področjih, ki zadevajo starejše. Da bi bile komisije še učinkovitejše, pa jih bomo morali poiskati strokovne sodelavce, ki bodo spremljali zakonodajo, spremembe in pobude pa v kratkih povzetkih predstavljali na sestankih komisij ter uresničevali sprejete sklepe.

Izboljšanje dela urada ZDUS

- **Urad.** Racionalizirali smo delovna mesta v uradu zveze. Za delo zveze in za komunikacijo s terenom skrbita dva polno zaposlena namesto pet polovično zaposlenih v času prejšnjega vodstva. Marca 2008 smo zaposlili poslovno tajnico, julija 2008 pa smo pogodbeno zaposlili generalnega tajnika zveze. S povečanim obsegom dela nastajajo potrebe po novih zaposlitvah.

Še vedno se preveč društev obrača neposredno na urad zveze. Čeprav dela urad več kot 9 ur na dan, zaposleni ne zmorejo sproti odgovarjati na številna vprašanja funkcionarjev društev, ki pa bi jih morali reševati na pokrajinski ravni.

- **Vzajemna samopomoč.** Na tem projektu še vedno dela ena zaposlena za polovični delovni čas, ki mu občasno pomaga študentka ažurirati datoteko.

- **Projekti.** Pri projektih smo imeli do decembra 2008, ko smo zaključili delo v projektu Progress, zaposleni dve osebi za poln delovni čas (Starejši za starejše in Progress), od oktobra 2008 pa je pri projektu Promocija alternativnih bivalnih oblik starejših v Sloveniji zaposlena delavka s polovičnim delovnim časom.

- **Pogodbeno delo.** Pogodbeno imamo zaposleno pravnico, odgovornega za stike z javnostmi in za izdajo glasil ter spletne strani in računovodkinjo. Kupili smo modernejši računovodski program, ki je omogočil racionalizacijo dela.

V aktivnostih vodstva ZDUS, pri komunikacijah z vlado in parlamentom, pri pripravi gradiv za ZDUS plus, spletno stran in Vzajemnost, pri iskanju sredstev za delo, pri komunikacijah z drugimi nevladnimi organizacijami doma in po svetu je veliko ur prostovoljnega dela opravili 24 članov vodstva. Za polno in uspešno delo urada zveze je kadra premalo. Potrebujemo strokoven kader, ki bo v oporo komisijam, in kader, ki bo

sledil razpisom ter pomagal urejati projektno dokumentacijo. Prav tako moramo razširiti krog upokojenih strokovnjakov, ki bodo sodelovali pri vodenju naše organizacije.

Komunikacija med tremi nivoji zveze je naša najšibkejša točka

Politične in gospodarske razmere v Sloveniji močno omejujejo pravice starejših ljudi. Če bi hoteli biti v zvezi bolj učinkoviti v zavzemanju za pravice starejših, bi morali zagotoviti hitro komunikacijo med vsemi tremi nivoji naši organiziranosti ter povečati samoiniciativnost čim širšega kroga članstva.

- **Vloga predsednikov pokrajin in članov komisij.** Za izboljšanje komunikacije med društvi in zvezo smo že v letu 2007 uvedli mesečna srečanja pokrajinskih predsednikov. V stikih z društvi pa ugotavljamo, da veliko informacij in dogovorov s sestankov UO in sestankov s pokrajinskimi predsedniki ne pride do društev. Nekateri pokrajinski predsedniki, prav tako pa tudi člani komisij prepočasi prevzemajo povezovalno vlogo med društvi in zvezo in ne spoštujejo dogovorov, sprejetih na sestankih upravnega odbora, sestankih s pokrajinskimi predsedniki in na sestankih komisij. Dober primer za to je zloženka, za katero smo se na upravnem odboru dogovorili, da jo izdamo v decembru, dobili pa naj bi jo naj vsi člani društev ob plačilu (zvišane) članarine. Nihče od članov UO temu ni ugovarjal. V zloženki smo skušali članom pojasniti, kakšno je osnovno poslanstvo naše zveze in kaj pričakujemo od njih. V nekaterih pokrajinskih zvezah pa zloženke še v marcu niso razposlali niso razposlali društvom.

V društvih bo treba krepiti odgovornost in zavest, da bomo uspešni pri obrambi pravic starejših le, če bomo aktivni na vseh treh ravneh naše organiziranosti.

Večino društev pesti pomanjkanje sredstev. V letu 2008 se je zavoljo projekta Raznovrstnost je bogastvo družbe (Progress) nekoliko izboljšalo finančno stanje v večini pokrajin.

- **Vloga medobčinskih in občinskih zvez ter koordinacij.** Velike pokrajinske zveze, ki imajo več kot 30 društev, potrebujejo vmesno stopnjo za vzdrževanje sprotne komunikacije z društvi. Temu problemu se v letu 2008 nismo dovolj posvečali. Če se bomo hoteli hitro odzivati na škodljive pobude ali doseči aktivnejšo vlogo v občinah, v vladi in v parlamentu, bomo morali v letu 2009 več pozornosti nameniti tudi medobčinskim in občinskim zvezam. Za uspešno komuniciranje z načrtovalci razvoja na vseh ravneh se bomo morali usposobiti za hitrejši medsebojni pretok informacij.

- **Pisne informacije.** Prenos Obveščevalca na štiri strani Vzajemnosti, kar smo zaradi racionalizacije poslovanja uvedli leta 2007, v društvih niso najbolje sprejeli. Po odzivih predsednikov ugotavljamo, da veliko predsednikov Obveščevalca v tej obliki sploh ni bralo. Zato smo z avgustom 2008 začeli izdajati mesečnik ZDUS plus v nakladi 5 tisoč izvodov. Društva in pokrajinske zveze dobivajo po 5 izvodov časopisa. Odzivi so zelo dobri. Z uredništvom Vzajemnosti smo začeli pogovore, da bi ZDUS plus izhajal kot priloga Vzajemnosti, saj bi tako informacije o delu naše zveze razširili tudi med širšim članstvom.

- **Internetna stran in elektronska pošta.** Prenovili smo spletno stran ZDUS, ki jo dnevno ureja Matjaž Vizjak. Tako pokrajinske zveze kot

društva imajo na njej na voljo prostor in strokovno pomoč. Do konca leta 2008 je odprlo in povežalo svoje spletne strani z Zdusovo kakih 20 društev.

Doslej nam je uspelo opremiti z računalniki in jih priključiti na medmrežje že 124 DU, ki so vključena v projekt Starejši za starejše. 103 društva so si sama kupila računalnik, tako da imamo 46-odstotno pokritost društev z računalniki in opremo. Žal pa samo 122 društev uporablja elektronsko pošto.

- **Računalniško izobraževanje v društvih.** Predsednik vlade Janez Janša in ministrstvo za javno upravo in za znanost in tehnologijo so nam do volitev obljubljali tako računalnike kot projekt izobraževanja starejših za uporabo elektronske javne uprave, a se to ni zgodilo. Takoj po volitvah smo se z novo vlado začeli dogovarjati o računalniški opremi in izobraževanju, a za zdaj dlje od obljub še nismo prišli.

Iskanje sredstev za izboljšanje gmotnega položaja zveze

Pritisk društev na pokrajine in pokrajinskih zvez na vodstvo ZDUS, da jim mora zagotoviti sredstva za delo in aktivnosti, je stalen, pri tem pa povsem nerazumljiv. Očitno so društva pozabila, da je članarina osnovni finančni vir za delo vseh treh ravni organiziranosti. Ob pospešeni aktivnosti ZDUS, PZDU in društev za pravice starejših ter ob nujno potrebni modernizaciji delovanja na vseh treh ravneh zveze, bomo morali nujno razmišljati o potrebni finančni neodvisnosti in izboljšanju lobističnih možnosti na državni in pokrajinski ravni, seveda bomo morali članom in društvom dokazati smiselnost in koristnost plačevanja članarine.

Vodstvo ZDUS si je vse leto prizadevalo poiskati dodatna sredstva, kar kaže tudi dejstvo, da smo v letu 2008 pridobili 70 odstotkov več sredstev kot v letu 2007. Društva in pokrajine so v letu 2008 dobili 100.000 več sredstev kot leto poprej.

Osnovni vir za delo urada ZDUS, vodstva zveze in komisij so sredstva, ki jih dobimo od uspešnega poslovanja hotela Delfin, ki pa predstavljajo le 79 odstotkov potrebnih sredstev.

Osnovni vir za aktivnosti v pokrajinah in društvih so sredstva, ki jih vsako leto dobimo na razpisu ZPIZ, MDDZS in FIH. Dodatna sredstva je mogoče dobiti le s prijavljanjem novih projektov. Vendar je treba projekte tudi kakovostno izpeljati. Pri projektu Raznovrstnost je bogastvo družbe, ki je bil napisan z namenom, da izboljšamo gmotni položaj pokrajinskih zvez, je bil odziv počasen in mlačen. Tri pokrajinske zveze do roka sploh niso oddale programov, kar je organizatorjem projekta povzročilo precej težav.

7 sodelavcev (Ternovec, Banovec, Zupančič, Špat, Cajnko, Jere in Kožuh) je v letu 2008 za različne razpise pripravilo 19 projektov, v 13 primerih smo bili uspešni.

Modernizirano spletno stran in naš novi časopis smo začeli oglasno tržiti.

Pri iskanju donatorskih sredstev sta nam pomagala direktor Delfina Simonovič in Rožca Šonc. V letu 2008 smo začeli dogovore o sofinanciranju z Adriatikom, Vzajemno, KAD in Nepremičninskim skladom.

- **Dom v Rogaški Slatini.** V letu 2008 smo zmanjšali izgubo in uredili lastništvo – akcijo je vodil Jože Bučer.

Na upravnem odboru smo se dogovorili, da dom izročimo v upravljanje in trženje hotelu Delfin takoj, ko bo urejena vsa dokumentacija.

- **Blagajna vzajemne pomoči.** Tudi to je eden najresnejših problemov ZDUS. Projekt je bil v preteklosti slabo voden. Blagajna ima 91.000 članov, na leto zbere blizu 500.000. Število novih članov se je začelo po letu 2002 upadati, kar vedno bolj ogroža blagajno, ki deluje po načelih medsebojne solidarnosti. Tako članarina kot izplačilo se že vsaj desetletje nista zvišala, kar pa seveda zmanjšuje interes za včlanjevanje.

Datoteka članstva ni bila ustrezno vodena, urejujemo jo že od začetka leta 2007. Ob tem se je pokazalo, da datoteke niso urejene tudi v številnih društvih. To je tudi osnovni razlog, da se ureditev datoteke vse bolj odmika. Šele od sredine leta 2008 zahtevamo od društev, da ob poslani članarini pošljejo tudi seznam članov, ki so plačali članarino. Zato bo datoteka urejena šele konec maja 2009, ko bomo imeli dokončen seznam članov, ki so v letu 2008 plačali članarino.

Imenovali smo delovno skupino za analizo blagajne in pripravo predloga za rešitev zagate. Trenutno si Mirko Miklavčič prizadeva skleniti dogovor z zavarovalnico Triglav, da bi prevzela blagajno.

Popestritev aktivnosti za pravice upokojujencev

Poleg iskanja sredstev za delo je bilo največ prizadevanj vodstva ZDUS veljalo obrambi pravic starejših. Z opozarjanjem na naraščajočo revščino starejših smo dosegli, da je vlada spremenila zakon o varstvenem dodatku, da je ob koncu svojega mandata izplačala draginski dodatek in sprejela sklep o plačevanju dodatnega zdravstvenega zavarovanja za najrevnejše upokojujence. Vse leto smo opozarjali na nižanje razmerja med plačami in pokojninami, na nevzdržne razmere v domskem varstvu in na zastoj aktivnosti v pomoči na domu. Opozarjali smo na napake v zdravstvenem varstvu.

Dosegli smo, da je vlada ustanovila Svet za medgeneracijsko sožitje, v katerem sta dva naša člana, vodi pa ga Rožca Šonc. Aldo Ternovec je postal član komisije za cene domske oskrbe pri MDDZS, Angelca Žiberna pa članica komisije za preprečevanje nasilja nad starejšimi.

Svoja pričakovanja smo nakazali tudi sprejemanju koalicijske pogodbe. Udeležili smo se sestanka s predsednikom vlade in skupaj s sodelavci v KOSOS napisali dogovorjeni memorandum o naših pričakovanjih.

Sodelovanje z ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je bilo v prvi polovici leta zelo obetavno, prav tako z ministrstvom za javno upravo. Žal pa še niso uresničili nobene od obljub.

Sodelovanje s parlamentom smo še premalo razvili. Tu bomo morali zastaviti skupno politiko vseh predstavnikov ZDUS.

V novem parlamentarnem ciklusu nam je uspelo okrepiti stike s parlamentom in z vlado. Imeli smo že vrsto razgovorov s predsednikom vlade, s predsednikom parlamenta in z ministri. Pričakujemo, da bomo v letu 2009 dosegli partnerski način dela z vrsto ministrstev. Sodelovanje z ZPIZ je dobro, prav tako z ZZZS.

V vodstvu ZDUS se skušamo odzivati na dnevne dogodke, ki zadevajo kakovost življenja upokojujencev, a smo še preslabo odzivni. V zvezi se zavedamo, da bomo uspešni le, če bomo na tiste, ki odločajo, pritisnili enotno in na vseh ravneh. Nekaj akcij smo že sprožili, a se

je tudi tu pokazalo, da nekateri pokrajinski predsedniki ne spoštujejo dogovorov, doseženih v UO, in da ne organizirajo dogovorjenih akcij.

Aktivnejša mednarodna dejavnost

S podatki o položaju starejših v drugih državah nas sproti seznanjata T. Banovec in I. Levičnik. Intenzivirali smo stike s slovenskimi društvi v Jugoslaviji, Italiji, Avstriji in na Madžarskem; aktivnosti je v letu 2008 vodil A. Ternovec.

Vstopili smo v članstvo mednarodne organizacije AGE.

Izvedli smo srečanje z dvema mednarodnima mrežama nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s problemi starejših (plačnik Help the Aged).

Navezali smo stike z mednarodno organizacijo neformalnih negovalcev - EUROCAREERS.

Stike z Eurag vzdržujemo, saj so se pokazali koristni pri snovanju partnerskih projektov.

Okrepljena izdajateljska dejavnost

V letu 2008 smo v okviru projekta Starejši za starejše izdali dve izobraževalni publikaciji za koordinatore v projektu. V komisiji za izobraževanje in publicistiko so izdelali prvi osnutek almanaha ZDUS. Po dogovoru v UO smo s finančno pomočjo hotela Delfin in Vzajemnosti izdali zloženko o poslanstvu ZDUS, ki naj bi jo dobili vsi člani ob plačilu članarine za leto 2009. Časopis ZDUS plus smo začeli izdajati julija 2008 in se je v društvih dobro prijel. V okviru projekta Raznovrstnost je bogastvo družbe smo izdali brošuro o pravicah starejših, ki so jo dobile prostovoljke, ki delajo na terenu, in zbirko mednarodnih in domačih zakonov o preprečevanju diskriminacije, ki smo jo posredovali vsem nevladnim organizacijam in vsem ministrstvom.

Izboljšanje sodelovanja z drugimi nevladnimi organizacijami

V letu 2008 smo poglobili sodelovanje s sindikati, z Rdečim križem in s Karitas ter z Univerzo za tretje življenjsko obdobje. Načrtovali smo tudi izboljšanje sodelovanja z drugimi nevladnimi organizacijami, zlasti z organizacijami bolnikov, vendar nam to zaradi obilice dela in pomanjkanja kadra ni uspelo.

Sodelovanje s sindikati je zelo pomembno. Skupaj smo opozorili na nesmotrnost posameznih ukrepov vlade, na nujnost krepitve socialnega dialoga in na krepitve socialne države. V prizadevanjih za spoštovanje pravic delavcev in upokojencev bo treba sodelovanje s sindikati še izboljšati.

Uspelo nam je poglobiti sodelovanje s Slovensko Filantropijo. Zaenkrat sodelujemo bolj ali manj uspešno pri petih projektih:

- Starejši za starejše (M. Kožuh)
- Sadeži družbe (A. Ostrman)
- Ustanovitev medgeneracijskega centra v Murski Soboti (M. Lebarič)
- Projekt izmenjave prostovoljcev med državami (A. Ternovec).
- Dogovarjamo se tudi o sodelovanju v projektu Pomoč starejšim Afričanom.

Projektna dejavnost

• **Starejši za starejše** (projekt vodita Rožca Šonc in Anka Ostrman) sega že v šesto leto. V letu 2008 je sodelovalo pri projektu že 154 društev upokojencev, 1.564 prostovoljk in prostovoljcev je v letu 2008 prvič obiskalo 15.431 starejših od 69 let, vnovič pa jih je obiskalo 29.700, 4.499 starejšim so skušali pomagati z vključitvijo javnih zavodov, 7.154 pa so pomagali v društvih. Projekt zajema območje, kjer živi 51 odstotkov starejših od 69 let, v projekt pa so jih vključili že 65 odstotkov.

• **Raznovrstnost je bogastvo družbe** (projekt vodi dr. Mateja Kožuh Novak). Organizirali so 30 okroglih miz in 56 dogodkov v okviru Tedna enakih možnosti. Pripravili in razdelili smo knjižico o pravicah starejših, prav tako smo pripravili zgoščenko s seznamom dokumentov Združenih narodov, Svetovne zdravstvene organizacije, Evropske Unije in Slovenije na področjih, ki zadevajo starejše. Tudi vsi naši partnerji v projektu, izvzemši Inštitut za afriške študije, so izvedli vse načrtovane dogodke.

• **Razširitev zloženke o varni uporabi zdravil.** V letu 2007 so prostovoljke in prostovoljci v dogovoru z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije raznesli zloženke o varni uporabi zdravil po izbranih krajih v ljubljanski pokrajini, v letu 2008 pa so jih v okviru projekta Starejši za starejše raznašali po vsej Sloveniji. V letu 2009 smo prijavi nadaljevanje projekta.

• **Zdravstveno informacijske točke.** V letu 2008 smo v projektu Zdravstvenih informacijskih točk (vodja Emil Hedžet) v Celju poskusno postavili prvo tako točko. Projekt sofinancira ZZZS. Po projektu so v pokrajinski zvezi Celje odprli stalni telefon in z široko akcijo obvestili prebivalstvo, kam in za kaj lahko pokliče. V prvih treh mesecih projekta so zbrali blizu 100 pritožb starejših. V letu 2009 smo prijavi ustanovitev treh zdravstveno informativnih točk.

• **Ekonomska participacija starejših v Sloveniji.** V drugem letu projekta Ekonomska participacija starejših v Sloveniji (vodja dr. Samo Zupančič, plačnik ZPIZ) smo izvedli anketo med 1.600 udeleženci izleta v Luko Koper. V anketi smo povprašali po različnih vrstah pomoči, ki jo nudijo starejši svojim potomcem. Dobili smo 866 odgovorov. Če cenimo pomoči starih staršev ovrednotimo na 12 evrov, v Slovenski družbi starejši prispevamo več kot 7 milijard evrov na leto. Oceno pa je treba jemati s pridržkom, ker smo anketirali prostovoljke, ki verjetno manj varujejo vnuke ali negujejo svojece. Če bomo dobili sredstva tudi letos, bomo anketo ponovili na reprezentativnem vzorcu starejših.

• **Promocija alternativnih bivalnih oblik starejših:** Za projekt Promocija alternativnih bivalnih oblik starejših (vodja Tomaž Banovec) smo izvedli začetno raziskavo v Kopru, ker je prva sredstva za projekt prispeval župan MO Koper. Med upokojenci v Kopru smo izvedli anketo o njihovih bivalnih potrebah in o pripravljenosti za zamenjavo bivalnih enot. Projekt bomo s sodelovanjem več ministrstev in drugih javnih zavodov opravljali na državni ravni vsaj 4 leta.

- **Mali princ:** Projekt Mali princ (vodja Aldo Ternovec) je izvedla Pokrajinska zveza severne Primorske. Aktivnosti v tem projektu so že tradicionalne, sodelujejo pa slovenska društva upokojencev iz Trsta, Gorice, Kopra in Nove Gorice. V letu 2008 je te aktivnosti finančno podprl tudi uradu za Slovence po svetu.

- **SETIP:** V mednarodni projekt SETIP (vodja Janez Malovrh, sofinancer Evropska komisija) smo se vključili kot eden od 7 partnerjev pod vodstvom čeških prijaviteljev. Namen projekta je izdelati in preizkusiti internetni delovni program za izobraževanje starejših. Projekt bo trajal 2 leti.

- **LARA:** V mednarodni projekt LARA (vodja Irena Levičnik, sofinancer Evropska komisija) smo se vključili kot eden od šestih partnerjev. Projekt vodi nemški prijavitelj. Namen projekta je izdelati program izobraževanja izobraževalcev starejših.

- **Medgeneracijska hiša:** Za projekt Medgeneracijske hiše v Murski Soboti je sredstva pridobila Slovenska filantropija pri norveškem skladu. V projekt sta aktivno vključena tako pomurska pokrajinska zveza kot tudi Društvo upokojencev Murska Sobota. Slovenska filantropija je dobila tudi evropska sredstva za izvedbo projekta Mednarodne izmenjave starejših. V letu 2008 so bili naši člani kot prostovoljci v Romuniji, na Slovaškem in na Madžarskem, v letu 2009 pa gredo v Italijo.

- **8. festival za tretje življenjsko obdobje:** Izjemno dobro je v letu 2008 uspel 8. festival za tretje življenjsko obdobje. Razširili smo ga na 3 dni, pripravili smo 18 uspešnih okroglih miz, društva so popestrila aktivnosti s svojimi nastopi na odprtem odru. Poleg revije pevskih zborov smo izvedli tudi revijo seniorskih godb. Vse pomanjkljivosti, ki so nastale ob tej veliki prireditvi, smo zabeležili in jih bomo skušali odpraviti letos.

- **3D:** Kot partner smo se vključili tudi v mednarodni projekt 3D, ki ga je zastavilo grško mesto Solun. Udeležili smo se dveh izjemno slabo organiziranih srečanj, nato pa je projekt zamrl. Stroške, ki smo jih imeli z udeležbo, so nam organizatorji poravnali.

V letu 2008 smo prijavi kot vodilni partner tri mednarodne projekte: Organizacija lokalnih interdisciplinarnih koordinacij za potrebe starejših, Izobraževanje starejših za aktivno državljanstvo in Preprečevanje revščine starejših, pri KAD pa tudi projekt Aktivno staranje. Naše vloge za te projekte niso bile odobrene.

Zaključki

Leto 2008 je bilo vsebinsko in finančno uspešno predvsem zavoljo dela številnih prostovoljcev na vseh treh ravneh naše organiziranosti. Postali smo bolj prepoznavni kot lobisti za pravice starejših doma in v mednarodnem prostoru. Izvedli smo več projektov in tako smo dokazali naše znanje, izkušnost in energijo. Modernizirali smo statut zveze, jasno določili vlogo pokrajinskih zvez, uspelo pa nam je pridobiti tudi nova sredstva za delo na vseh treh ravneh. Pri izjemno povečanem obsegu dela se je pokazalo, da bo treba našo veliko organizacijo pospešeno profesionalizirati, da bomo še bolj prepoznavni in uspešnejši pri zagovarjanju pravic starejših. Iz množice društev smo zastavili pot v enotno organizacijo s skupnim ciljem izboljšati kakovost življenja vseh starejših in zapostavljenih v Sloveniji, kar bistveno povečuje naš ugled tudi pri drugih generacijah.

S pristankom na sofinanciranje skupnih aktivnosti so društva in člani pokazali visoko mero pripadnosti in zavedanja, da le skupaj lahko ubranimo pravice starejših v Sloveniji in pripomoremo k večji kakovosti življenja v tretjem življenjskem obdobju.

Društva in pokrajine so opravili izjemno veliko dela in pritegnili k temu veliko število prostovoljcev in drugih ljudi dobre volje. Ostaja pa nam naloga, ki se je še nismo načrtno lotili: pridobivanje novih članov, saj bo naš uspeh v letih recesije odvisen od tega, koliko nas bo, kako enotni bomo in kako se bomo znali povezovati z drugimi nevladnimi organizacijami.

Iz »Leonske deklaracije«

V okviru projekta ZDUS Evropa za enakopravnost generacij, ki ga podpira urad za informiranje, smo v prejšnji številki začeli s promocijo prizadevanj Evropske skupnosti za odpravo starostne diskriminacije; objaviti pa nameravamo pomembnejše deklaracije, ki jih je podpisala tudi naša država. V prejšnji številki smo objavili temeljna načela, ki jih je leta 1982 sprejela Organizaciji združenih narodov in na katerih temeljijo vsa kasnejša načela in priporočila.

Tokrat objavljamo povzetek deklaracije z ministrske konference Združenih narodov, ki je bila 2007 v Leonu v Španiji.

Hitro staranje prebivalstva: V večini držav zahteva hiter proces staranja prebivalstva takojšnje reagiranje, v drugih državah pa bo še nekaj let prevladovala relativno mlada starostna struktura prebivalstva, kar jim daje več časa za prilagoditev.

Proti vsem oblikam diskriminacije: V mnogih državah v regiji opažamo izboljšano, na prosti izbiri temelječo oskrbo starejših v institucijah in doma, zvišanje starosti upokojevanja in zmanjševanje bremena revščine v starosti. Končni cilj je družba za vse generacije, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic, varstvu zoper starostno diskriminacijo, na socialnem sožitju in na enakih možnostih za moške in ženske vseh starosti, upošteva pri tem načela neodvisnega življenja, participacije, oskrbe, samoizpolnjevanja in dostojanstva.

Za aktivno državljanstvo: Spodbujanje pozitivne podobe staranja tudi v izobraževalnem sistemu in v medijskih kampanjah lahko bistveno izboljša splošno osveščenost o prispevku starejših v družbi. Aktivno državljanstvo, dinamična civilna družba in sodelovanje med državljani in vlado so odločilnega pomena za uresničitev družbe za vse starosti. Spodbujamo prijazno okolje za aktivno staranje, vseživljenjsko učenje, dostop do modernih informacijskih in komunikacijskih tehnologij ter prostovoljstvo in vključevanje civilne družbe. Še bolj moramo promovirati prispevek starejših v ekonomskem, socialnem, kulturnem in političnem življenju.

Proti izključevanju: Prizadevamo si za prilagajanje sistemov socialnega varstva za zmanjševanje revščine in socialne izključenosti ter za izboljšanje kakovosti življenja v vsaki starosti. Naš cilj je primeren standard pokojnin, zdravstvenega varstva, osebne in družinske oskrbe ter bivalnega okolja.

Za zdravo življenje: Podpiramo ukrepe, ki omogočajo, da dosežemo in uživamo visoko starost na zdrav, varen, neodvisen in dostojanstven način. Za podaljševanje življenja brez bolezni in invalidnosti ter za izboljšanje kakovosti življenja v starosti je potrebno v te aktivnosti vnašati programe promocije zdravja in zdravih načinov življenja, rehabilitacije ter omogočanja samostojnega odločanja v vseh življenjskih obdobjih. Izboljšati moramo preventivne aktivnosti, zdravljenje in oskrbo pri boleznih, povezanih s starostjo, pešanjem življenjskih moči in z invalidnostjo.

Za spoštovanje dostojanstva: Uspešno strategijo oskrbe tistih, ki so potrebni pomoči, vidimo v uravnoteženem odnosu med plačanim delom in družinsko pomočjo ter nego, ki jo pšravljajo različni izvajalci. Koordinacija med izvajalci oskrbe, kot so javni in zasebni sektor, družina in civilna družba, se mora izboljšati. Razvili bomo boljše, finančno vzdržne socialne službe, kot tudi zdravstveno in dolgotrajno nego za

ljudi, ki jo potrebujejo, zlasti pa za tiste, ki se odločijo, da bodo ostali doma. Spoštovanje človeškega dostojanstva in varstvo starejših pred zlorabo in zanemarjanjem so pomembni izzivi v razvoju pomoči.

Možnosti izbire: S podaljševanjem življenjske dobe morajo biti razmerja med izobraževanjem, delom in upokojitvijo bolj fleksibilna, zagotavljati morajo tudi možnost individualne izbire. Tak odnos pozitivno vpliva na uporabo potencialov žensk in moških vseh starosti za dobrobit družbe in pripomore k zmanjševanju starostne diskriminacije.

Izrabiti izkušnje starejših: Ekonomska rast je zelo pomemben dejavnik pri uresničevanju družbe za vse starosti. Za pospešitev rasti v starajoči se družbi moramo v celoti izrabiti izkušnje in zmožnosti starejših. Starejša delovna sila in prožnost pri upokojevanju ugodno vplivajo na povečanje učinkovitosti in produktivnosti. Izdelki in storitve, ki upoštevajo potrebe in želje starejših, lahko izboljšajo kakovost življenja starejših in jim omogočijo samostojno življenje, zato spodbujamo vlade in podjetnike, da posvetijo več pozornosti tovrstnim izdelkom in storitvam.

Za vseživljenjsko učenje: Vseživljenjsko učenje prispeva k ekonomski rasti, saj povečuje potenciale moških in žensk vseh starosti na trgu dela

Za medgeneracijsko solidarnost: Spodbujamo medgeneracijsko solidarnost kot enega od pomembnih stebrov socialne povezanosti in civilne družbe. Spodbujali bomo aktivnosti za ozaveščanje o potencialih mladih in starejših ter aktivnosti za boljše razumevanje staranja in medgeneracijske solidarnosti.

Za družinam prijazne strategije razvoja: Ker nizka rodnost na dolgi rok zelo poveča probleme staranja prebivalstva, morajo biti strategije družini prijazne in morajo ugodno vplivati na zmanjšanje upadanja rodnosti in na povečevanje zaposlenosti. Članom družine, ki skrbijo za tiste, ki potrebujejo pomoč – v večini so to ženske – morajo zagotoviti pomoč, potrebne informacije, usposabljanje in možnostčasne nadomestne oskrbe.

Povzetek je pripravila Alenka Ogrin.

Celotno besedilo je objavljeno na spletni strani
www.zdus-zveza.si

Slovenija je s 1. majem 2004 postala članica Evropske unije.

Ta stran je delno plačana s sredstvi programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščeni, razumevanju in javni razpravi o članstvu v EU ter o vseh posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov in državljanek. Program obveščanja izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Vaša vprašanja so vedno dobrodošla na evrofonu 080 2002, v evronabiralniku, Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana, na elektronskem naslovu evrofon@gov.si in na domači strani <http://evropa.gov.si>, kjer so vam na voljo tudi informacije.

Pravila rekreacijsko-športnih iger upokojencev Slovenije

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta pravila urejajo načrtovanje in prirejanju športnih iger v pokrajinskih zvezah društev upokojencev (v nadaljevanju PZDU) in v Zvezi društev upokojencev Slovenije (v nadaljevanju ZDUS).

2. člen

Športne igre upokojencev potekajo po programu, ki ga predlaga komisija za šport in rekreacijo ZDUS (v nadaljevanju komisija).

Program državnih rekreacijsko-športnih iger (v nadaljevanju DRŠI) potrdi upravni odbor ZDUS, program pokrajinskih rekreacijsko-športnih iger (v nadaljevanju PRŠI) pa pristojni organ PZDU.

3. člen

Temeljna naloga komisij v PZDU in ZDUS je, da vsaj enkrat na leto organizirajo športne igre upokojencev.

Na PRŠI sodelujejo najuspešnejši športniki iz društev upokojencev v PZDU, na DRŠI pa ekipni prvaki PRŠI v posameznih športnih panogah.

4. člen

Komisija ZDUS objavi pogoje za izvedbo DRŠI v posameznih športnih panogah. Ponudbo za izvedbo tekmovanja v posamezni panogi lahko dajo samo tiste PZDU, ki pripravljajo PRŠI v tej panogi.

Na podlagi prispelih prijav komisija izbere najboljšega ponudnika (tekmovališče, topla prehrana za vse udeležence, cena, višina prijavnine, praktične nagrade za najboljše uvrstitve ...) in mu zaupa izvedbo DRŠI v športni panogi, za katero je poslal ponudbo.

Ta določila se praviloma uporabijo tudi pri organizaciji PRŠI.

RAZPIS TEKMOVANJA

5. člen

Organizatorji ali izvajalci DRŠI in PRŠI morajo udeležencem iger pravočasno, najmanj pa 20 dni pred tekmovanjem poslati razpis tekmovanja.

Organizator DRŠI pošlje razpis tekmovanj vsem PZDU. Posamezna PZDU nato pošlje razpis prvouvrščeni ekipi DU na PRŠI tekočega leta.

Organizator PRŠI pošlje razpis tekmovanj vsem koordinacijam DU na območju PZDU. Koordinacija DU seznanjena z razpisom PRŠI vsa društva upokojencev na svojem območju.

II. DRŽAVNE REKREACIJSKO-ŠPORTNE IGRE – DRŠI

6. člen

DRŠI se ipotekajo enkrat na leto. Udeleženci tekmuje se v posameznih športnih panogah, ki jih za vsako tekmovalno leto z razpisom tekmovanja določi komisija ZDUS.

DRŠI se morajo končati najpozneje do 15. oktobra v tekočem letu.

7. člen

Pravico do udeležbe na DRŠI imajo:

- prvaki PRŠI v posameznih športnih panogah v tekočem letu;
- državni prvaki v posameznih športnih panogah v minulem letu;
- društvo upokojencev in organizator DRŠI v posameznih športnih panogah v tekočem letu;
- če se prvak PRŠI ne more udeležiti tekmovanja na DRŠI, ga nadomesti drugouvrščena ekipa iz PZDU.

8. člen

DRŠI potekajo v športnih panogah balinanje, kegljanje, šah, streljanje z zračno puško, lov rib s plovcem in pikado.

Nova športna panoga se uvrsti na DRŠI, če najmanj dve tretjini PZDU izvede PRŠI v tej športni panogi. (n. pr.: tenis, namizni tenis, smučanje, kegljanje z visečo kroglo ...) in če jo upravni odbor ZDUS na predlog komisije ZDUS uvrsti med tekmovalne športne panoge na DRŠI.

9. člen

Komisija ZDUS izmed svojih članov določi predstavnika za vsako športno panogo DRŠI. Naloge predstavnika so: spremljanje tekmovanja, sodelovanje pri odpravi morebitnih nejasnosti, ocena izvedbe po končanem tekmovanju (protokol otvoritve, organizacija tekmovanja, pritožbe ipd). Predstavniki pisno poročajo komisiji ZDUS.

PROTOKOL OTVORITVE DRŠI

10. člen

Ob otvoritvi DRŠI se praviloma izobesi občinska, državna in evropska zastava ter odigra državna himna.

Zaželeno je, da organizatorji na otvoritev ali razglasitev rezultatov ter podelitev priznanj povabijo goste, predstavnike mesta, športnih institucij in sponzorjev.

POROČANJE

11. člen

Organizatorji DRŠI so dolžni v roku 10 dni po opravljenem tekmovanju ali najpozneje do 30. oktobra poslati komisiji ZDUS pisno poročilo z rezultati tekmovanjav obliki biltena. Poročilo pošljejo tudi vsem udeležencem DRŠI in vodstvom PZDU. Poročilo mora vsebovati dosežene rezultate in poimensko sestavo ekip.

Poročilu je treba dodati tudi finančno poročilo o stroških, povezanih z izvedbo DRŠI. Finančnemu poročilu je treba obvezno priložiti fotokopije računov.

FINANCIRANJE DRŠI

12. člen

Na podlagi letnega finančnega načrta, ki ga potrdi upravni odbor ZDUS, se sofinancira organizacija DRŠI v posameznih športnih panogah. Od skupnega odobrenega zneska sredstev za izvedbo DRŠI pripada posamezni športni panogi naslednji delež:

100 % za kegljanje in lov rib s plovcem;

90 % za streljanje z zračno puško in balinanje;

80 % za šah in pikado.

Sredstva se po prejemu popolnega poročila o izvedenem tekmovanju nakažejo PZDU, iz katerega je organizator DRŠI.

Za kritje stroškov organizacije lahko organizator DRŠI poleg sredstev ZDUS pobere tudi prijavnino. Prijavnina se plača za vse člane ekip (vodja, tekmovalci in rezerva).

Višino prijavnine določi organizator tekmovanja v posamezni športni panogi ob prijavi na razpis DRŠI, potrdi pa jo komisija ZDUS.

TOČKOVANJE USPEHA POSAMEZNIH DRŠI

13. člen

Rezultati DRŠI vseh tekmovalnih panog se točkujejo po naslednjem točkovnem sistemu, glede na uvrstitev (osvojena mesta), če nastopijo ekipe iz vseh 12 PZDU:

1. mesto	15 točk	7. mesto	6 točk
2. mesto	12 točk	8. mesto	5 točk
3. mesto	10 točk	9. mesto	4 točke
4. mesto	9 točk	10. mesto	3 točke
5. mesto	8 točk	11. mesto	2 točki
6. mesto	7 točk	12. mesto	1 točka

Če v posamezni panogi nastopi manj kot 12 ekip, se uporabi naslednji način točkovanja:

11 ekip: 14, 11, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

10 ekip: 13, 10, 8, 7, 6, 5, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

9 ekip: 12, 9, 7, 6, 5, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

8 ekip: 11, 8, 6, 5, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

7 ekip: 10, 7, 5, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

6 ekip: 9, 6, 4, 3 točke, 2 točki, 1 točka

Če v skladu s 7. členom pravil, v posamezni tekmovalni panogi nastopi več ekip iz iste PZDU, se upošteva le rezultat najbolje uvrščene ekipe.

SKUPNA RAZVRSTITEV PZDU PO USPEŠNOSTI NA DRŠI

14. člen

Na podlagi seštevka zbranih točk iz vseh tekmovalnih panog DRŠI (po točkovnem sistemu iz 13. člena teh pravil), se PZDU razvrstijo po uspešnosti od 1. do 12. mesta.

PODELITEV PRIZNANJ

15. člen

1. ekipam, udeleženi na DRŠI se podelijo:

- pokali za osvojeno I., II. in III. mesto, članom ekip in rezervi pa medalje,
- pisna priznanja za udeležbo za vse sodelujoče ekipe.

2. posameznikom – tekmovalcem pri posamezni uvrstitvi v:

streljanju z zračno puško, kegljanju, lovu rib s plovcem, šahu in pikado – za I., II. in III. mesto komplet kolajn: zlato, srebrno in bronasto. V lovu rib s plovcem prejmejo medaljo tudi za I., II. in III. mesto v vsakem sektorju.

PODELITEV POKALOV NAJUSPEŠNEJŠIM PZDU NA DRŠI

16. člen

Najuspešnejšim PZDU, ki so zbrali največ točk na DRŠI po kriterijih iz 13. člena teh pravil, se podelijo pokali za osvojeno I., II. in III. mesto v seštevku vseh športnih panog.

Pokali se podelijo na slovesen način na eni od prireditev ZDUS (občni zbor, letno srečanje upokojencev Slovenije, Festival za 3. življenjsko obdobje ...).

Pokale praviloma prevzamejo najzaslužnejši športniki iz PZDU.

III. POKRAJINSKE REKREACIJSKO-ŠPORTNE IGRE – PRŠI

17. člen

Športne aktivnosti v PZDU potekajo po internih pravilih in programu PZDU, upoštevaje kriterije in merila teh pravil in športnih zvez posameznih športnih panog.

18. člen

Nosilci in organizatorji PRŠI so komisije PZDU ali društva upokojencev.

PZDU lahko poleg tekmovalnih panog iz programa ZDUS (balinanje, kegljanje, šah, lov rib s plovcem, streljanje z zračno puško in pikado) pripravijo tekmovanja tudi v drugih športnih panogah, Pokrajinska izbirna tekmovanja PRŠI morajo biti končana do 30. junija tekočega leta.

TOČKOVANJE USPEHA PRŠI

19. člen

Rezultati PRŠI vseh tekmovalnih panog se točkujejo glede na razvrstitev (osvojena mesta) po kriterijih z 13. člena teh pravil.

Dodatne ekipe in posamezniki iste koordinacije DU prejmejo za udeležbo po 1 točko.

POROČANJE

20. člen

Takoj po končanih PRŠI, najkasneje pa do 15. julija mora PZDU poslati pisno poročilo, v obliki biltena vsem udeleženi ekipam in koordinacijam DU na območju PZDU ter komisiji ZDUS.

Iz poročila mora biti razvidno, v katerih športnih panogah so bile izvedene PRŠI, število in sestava ekip v posameznih panogah in dosežene uvrstitve.

Priloženo mora biti tudi finančno poročilo, iz katerega so razvidni stroški organizacije PRŠI. Finančnemu poročilu je treba obvezno priložiti fotokopije računov.

Razen sredstev ZDUS lahko organizator PŠI pobere tudi prijavnino za kritje stroškov organizacije. Prijavnina se plača za vse člane ekip (vodja, tekmovalci in rezerva). Višino prijavnine določi organizator tekmovanja v posamezni športni panogi ob prijavi na razpis DRŠI, potrdi pa jo Komisija PZDU.

SOFINANCIRANJE PRŠI

21. člen

ZDUS sofinancira PRŠI v skladu z letnim finančnim načrtom ZDUS, v katerem je določen znesek za izvedbo PRŠI. Posameznim PZDU pripada od odobrenega zneska:

- 60 % za izvedbo PŠI v 3 športnih panogah;
- 70 % za izvedbo PŠI v 4 športnih panogah;
- 90 % za izvedbo PŠI v 5 športnih panogah;
- 100 % za izvedbo PŠI v 6 športnih panogah.

ZDUS nakaže znesek na račun PZDU takoj, ko prejme popolno poročilo o izvedbi PRŠI.

TEKMOVALNA PRAVILA

22. člen

Pravico do nastopa na PRŠI in DRŠI imajo le upokojenke in upokojenici, včlanjeni v društva upokojencev, klube in aktive upokojencev.

Ob prihodu na PRŠI in DRŠI so se člani ekip dolžni izkazati z ustrežno upokojensko izkaznico, s plačano članarino za tekoče leto, sicer ekipa izgubi pravico do nastopa.

23. člen

Organizator oziroma izvajalec PRŠI ali DRŠI je dolžan v razpisu tekmovanja upoštevati splošno veljavna pravila športnih zvez RS in pravila ZDUS, ki so že bila uveljavljena na dosedanjih športnih igrah.

Pravila in napotki v razpisu za posamezne športne igre morajo biti navedeni jasno in razumljivo.

24. člen

PRŠI in DRŠI potekajo v moški in ženski konkurenci in praviloma ekipno. Moška ekipa je lahko tudi mešana.

25. člen

Vodstvo tekmovanja sestavljajo:

- vodja tekmovanja
- sodnik z licenco v posamezni panogi
- in ustrezno število tehničnih pomočnikov.

26. člen

Pravila tekmovanja v posameznih športnih panogah so podrobneje navedena v prilogi teh pravil.

27. člen

Ta pravila so sprejeta, ko jih sprejme komisija za šport in rekreacijo ZDUS in potrdi upravni odbor ZDUS.

Predsednik Komisije za šport in rekreacijo ZDUS:

Miha Majerle

Predsednica ZDUS:

dr. Mateja Kožuh Novak

Tekmovalna pravila posameznih športnih panog

Balinanje

1. Tekmuje se na 4-steznem balinišču po pravilih balinarske zveze Slovenije.
2. Tekmovanje vodi sodnik, ki morebitne spore rešuje skupaj z vodji nastopajočih ekip.
3. Sodnikova odločitev je dokončna.
4. Ekipе v moški in ženski konkurenci so 4-članske z 1 rezervo.
5. Igralni čas je 60 minut ali 1 set do 13 točk.
6. Brez odobritve sodnika ni dovoljen odhod igralcev z balinišča.
7. Če ekipa iz kakršnihkoli razlogov preneha z igranjem oz. je izključena iz nadaljnega tekmovanja, se njeni rezultati črtajo, če je odigrala manj kot polovico tekem. Če jih je odigrala polovico ali več, se rezultati registrirajo 6:0 v korist nasprotnika.
8. Po končanem tekmovanju sodnik razglasi dosežene rezultate in odda zapisnik organizatorju tekmovanja.

Kegljanje

1. Tekmuje se na 4-steznem kegljišču po pravilih kegljaške zveze Slovenije.
2. Tekmovanje vodi sodnik, ki razrešuje morebitne spore skupaj z vodji nastopajočih ekip. Sodnikova odločitev je dokončna. V moški in ženski konkurenci se izvede 4 x 30 lučajev (15 v polno, 15 čiščenje).
3. skupaj 120 lučajev mešano.
4. Ekipе v moški in ženski konkurenci so 4-članske z 1 rezervo.
5. Tekmujejo lahko tudi posameznice ali posamezniki.
6. Vrstni red ekip se določi po številu podrtih kegljev. Zmaga ekipa, ki podre največ kegljev. V primeru enakega števila podrtih kegljev, odloča boljše čiščenje.
7. Če je rezultat še vedno enak, odloča število praznih lučajev, nato več devet, osmic itd. Enak kriterij velja za določitev najboljših posameznikov.
8. Po končanem tekmovanju glavni sodnik razglasi rezultate vseh ekip in treh najboljših posameznikov.

Lov rib s plovcem

1. Tekmuje se po pravilih (pravilnik o tekmovanjih v lovu rib in pravilla o tekmovanjih v lovu rib s plovcem) ribiške zveze Slovenije.
2. Tekmovanje vodi sodnik s pomočniki. Sodnik rešuje morebitne spore skupaj z vodji nastopajočih ekip. Sodnikova odločitev je dokončna.
3. Glavni in sektorski sodniki morajo imeti izpit za državnega sodnika, štartni sodnikpa izpit za družinskega sodnika.
4. Tekmovanja se organizirajo na tekočih vodah z umirjenim tokom, na jezerih in ribnikih. Globina vode mora biti čim bolj enakomerna. Tekmovalna mesta morajo biti široka najmanj 10 m (izjemoma vsaj 8 m) in so med seboj ločena z 1 m širokim nevtralnim pasom. Sektorji morajo biti vidno označeni in oštevilčeni.
5. Organizator tekmovanja mora najmanj en mesec pred tekmo obvestiti vse ekipe in tekmovalce: o lastnostih vode, o vrstah rib, dovoljenih vabah (največ 3 kg živih vab), količini krme (10 – 17 litrov) na tekmi in datumu in času trajanju uradnega treninga.

6. Tekmujejo 4-članske ekipe in ženske posamezno.
7. Z žrebom se določi porazdelitev članov ekip po sektorjih. Menjava štartnih mest ni dovoljena.
8. Na tekmovalcu se vodita štartni list in dnevnik tekmovalca.
9. Po danem znaku za pripravo na tekmovalcu, sme tekmovalec vstopiti v tekmovalni prostor, pripraviti ribiški pribor in vabe, izmeriti globino vode in postaviti mrežo za shranjevanje ulova. Pri tem ne sme povzročati ropota, stopati v vodo in jo kaliti, plašiti rib ali kako drugače motiti sosednje tekmovalce.
10. Tekmovalec ima lahko neomejeno število ribiških palic, vendar sme loviti le z eno palico in enim trnkom. Plovec mora plavati na površini vode.
11. Tekmovalec ne sme shranjevati rib, manjših od 5 cm in rib, ki so prepovedane v lovu s plovcem (sulec, ščuka, smuč, som, postrv, lipan).
12. Tekmovalec lahko uporablja vse vrste vab, tudi kostnega črva. Prepovedana je uporaba blestivke, umetne muhe, živih ali mrtvih rib ali koščkov rib.
13. Pri dvigovanju ujetih rib iz vode mora tekmovalec uporabljati podmetalko. Izjemoma lahko invalidu pri tem pomaga pomočnik, ki ga je pred tekmo treba prijaviti sodniku.
14. Med tekmo mora tekmovalec ujete ribe hraniti žive v vodi; zato mora uporabljati ustrezno mrežo, ki je dolga vsaj 2 metra.
15. Tekmovalec lahko začne krmiti ribe po zvočnem signalu, ki ga da sodnik 5 minut pred začetkom tekme. Za krmljenje rib je dovoljena vsaka vaba, razen sveže krvi. Dovoljena je uporaba ribiške frače. Krmljenje ni dovoljeno v posebni embalaži. Dodatno krmljenje je dovoljeno tudi med tekmo, vendar le z razpršeno hrano, kolikor jo lahko tekmovalec stisne v pest ene roke.
16. Tekma se začne po zvočnem signalu in traja 3 ure. Zaradi izjemno slabih razmer se tekma lahko skrajša, vendar ne sme biti krajša kot 2 uri. Če tekme ni mogoče izpeljati zaradi slabih vremenskih razmer (bliskanje, grmenje), jo mora organizator prekiniti in določiti nov datum.
17. Med tekmo mora tekmovalec upoštevati tekmovalna pravila in navodila sodnikov, prilagoditi svoje gibanje v tekmovalnem prostoru tako, da ne povzroča hrupa in tresljajev ali kako drugače ne ovira drugih tekmovalcev.
18. Tekmovalec med tekmo ne sme sprejemati pomoči drugih, vstopati v sosednji tekmovalni prostor in loviti v sosedovem ali nevtralnem prostoru, zapuščati svojega mesta brez vednosti sodnika, povzročati hrupa.
19. Konec tekmovalnega sodnika napove z zvočnim signalom. Če je ob signalu zapeta riba nad vodno gladino, se upošteva v rezultatu. Ulov po zvočnem signalu ne šteje v rezultat. Tekmovalec mora ostati na svojem prostoru, dokler komisija ne steha ulova.
20. Za ekipno in posamično razvrstitev se po končani tekmi točkuje teža ulova. Tehtanje po sektorjih opravi komisija, ki jo sestavljajo sektorski sodnik, štartni sodnik in član, ki ga določi organizator. Pri tehtanju je navzoč tudi sosednji tekmovalec. Rezultat v gramih vpiše sektorski sodnik v štartni list, ki ga podpišejo štartni sodnik, sektorski sodnik in tekmovalec. Nato mora tekmovalec spustiti vse ribe v vodo.
21. Rezultate tekme izračunajo glavni sodnik in sektorski sodniki tako, da se v vsakem sektorju razvrstijo tekmovalce po teži ulova in opravi točkovanje:
22. Prvo mesto: 1 negativna točka
Drugo mesto: 2 negativni točki
Tretje mesto: 3 negativne točke
itd. glede na število tekmovalcev.
23. Dodatnih 5 negativnih točk dobi tekmovalec, če ni upošteval omejitev, ki jih je pred začetkom tekmovalca določil organizator.
24. Zmagovalna ekipa je tista, ki ima najmanjši seštevek negativnih točk iz vseh sektorjev skupaj.
25. Pokale in medalje najboljšim trem ekipam in medalje najboljšim trem v posameznem sektorju podeli predstavnik ZDUS (PZDU).

Pikado

1. Tekmovalcu v pikadu je ekipno. Za uvrstitve posameznikov se upošteva rezultate iz ekipnega tekmovalca.
2. Ekipe v moški in ženski konkurenci so 4-članske z 1 rezervno.
3. Tekmovalcu vodi sodnik s pomočniki. Sodnik razrešuje morebitne spore skupaj z vodji nastopajočih ekip. Sodnikova odločitev je dokončna.
4. Pred začetkom tekmovalca morajo vodje ekip oddati sodniku poimenski seznam tekmovalcev po vrstnem redu nastopa. Sodnik pokliče vsakega tekmovalca na tekmovalno mesto in če se ne javi niti po drugem pozivu, ga izključi iz tekmovalca v tekočem krogu.
5. Tekmuje se na igralnem avtomatu za pikado. Doseženi rezultati so seštevek na avtomatu po programskih vrednostih pikada.
6. Tekmuje se s predpisanimi puščicami za elektronski pikado (kratke konice). Puščice lahko prinese tekmovalec s seboj.
7. Predpisana razdalja od črte za met do tarče je 244 cm. Višina centra tarče je 172 cm od tal.

8. Prestop ali dotik črte ni dovoljen. Doseženi rezultat pri prestopu se odšteje od skupnega rezultata tekmovalca. Če tekmovalcu pade iz rok puščica, medtem ko stoji pred tekmovalno črto, se to upošteva kot prestop.
9. Tekmovalec mora pred vsakim metom paziti, da na avtomatu gori zelena luč za dovoljen met. Predčasno vržen met se ne upošteva in se ne sme naknadno registrirati na avtomatu. Če potem, ko so vržene vse tri puščice, še vedno gori zelena luč, ker en met ni bil registriran, se zelena luč ne upošteva.
10. Tekmovalni čas ekipe je 15 minut. Sodnik po preteku tega časa prekine nastop in v zapisnik vpiše rezultat, ki je bil dosežen v regularnem času.
11. Na tekmovališču je lahko prisotna samo ekipa, ki tekmuje. Navzoč je lahko tudi vodja ekipe, ki bo nastopila naslednja.
12. Vsaka ekipa nastopi z vsemi štirimi tekmovalci (tekmovalkami). Vsak tekmovalec ima 3 poskusne mete. Takoj zatem se prične tekmovalcu, v katerem vsak tekmovalec vrže 3 puščice po prijavljenem vrstnem redu, kar se ponovi 7-krat in predstavlja prvi krog tekmovalca.
13. Tekmovalec mora tekmovalcu opraviti v celoti. Prekinitev ali odhod s tekmovalnega mesta lahko dovoli le sodnik.
14. Zamenjava tekmovalca z rezervno je možna po končanem 1. krogu nastopa ekipe.
15. Vsaka ekipa nastopi dvakrat. Prva nastopi ekipa, ki je dosegla najboljši rezultat v minulem letu, za preostale nastope se opravi žrebanje. Drugi krog začne ekipa, ki je bila zadnja v 1. krogu, zadnja pa nastopi najuspešnejša ekipa iz 1. kroga.
16. Tekmovalni rezultat ekipe je seštevek rezultatov vseh štirih tekmovalcev v obeh krogih. Če dve ali več ekip dosežejo isti rezultat, ekipe odigrajo še en krog po 3 mete.
17. Trije najboljši rezultati posameznikov iz celotnega ekipnega tekmovalca veljajo za določitev najboljših posameznikov. Če imata dva enak rezultat, vržeta še po 3 mete.
18. Po končanem tekmovalcu glavni sodnik razglasi rezultate vseh ekip in treh najboljših posameznikov ter odda zapisnik organizatorju tekmovalca.

Streljanje z zračno puško

1. Tekmuje se po pravilih Strelske zveze Slovenije s serijsko zračno puško v tarčo R-8 brez diopterskih pripomočkov.
2. Tarče in strelivo priskrbi organizator tekmovalca, puške prinesejo tekmovalci s seboj.
3. Tekmovalcu vodi sodnik s pomočniki. Sodnik razrešuje morebitne spore skupaj z vodji nastopajočih ekip. Sodnikova odločitev je dokončna.
4. Ekipe v moški in ženski konkurenci so 4-članske z 1 rezervno.
5. Strelja se neomejeno število poskusnih strelcev in 20 strelcev za oceno, tarčo. Skupni čas streljanja za poskus in oceno pa je omejen na 45 minut.
6. Za ekipni rezultat se upoštevajo trije (3) najboljši rezultati. Poleg ekipnih rezultatov se razvrščajo tudi posamični rezultati.
7. Zmaga ekipa, ki doseže največ točk. Če je dosežen enak rezultat zmaga ekipa, ki je dosegla več desetec, devetic itd.
8. Po končanem tekmovalcu sodnik razglasi rezultate vseh ekip in treh najboljših posameznikov ter odda zapisnik organizatorju tekmovalca.

Šah

1. Tekmuje se po pravilih FIDE za hitropotezni šah.
2. Tekmovalcu vodi sodnik, ki takoj razrešuje morebitne spore. Sodnikova odločitev je dokončna.
3. Sodnik mora pred začetkom tekmovalca seznaniti tekmovalce z najpomembnejšimi določbami pravil.
4. Organizator tekmovalca priskrbi kompletne šahovske garniture in elektronske šahovske ure.
5. Ekipe v moški in ženski konkurenci so 4-članske z 1 rezervno.
6. Ekipe morajo pravočasno (do razpisane roka) pisno prijaviti organizatorju tekmovalca poimensko sestavo ekip.
7. Posamično tekmovalcu se igra po švicarskem sistemu (9 krogov), igralni pari se določijo z računalnikom. Igralni čas je 10 minut na vsakega tekmovalca (skupaj nasjeveč. 20 minut na partijo).
8. Vrstni red na tekmovalcu se določi po doseženih točkah. Če je doseženo enako število točk, odloča Medium Buchholz, nato Buchholz in še rezultat medsebojnega dvoboja. Če so vsi našteti kriteriji enaki, se odigra dodatni hitropotezni dvoboj (barva figur se izžreba).
9. Vrstni red ekip se določi na podlagi vsote točk najboljših treh igralcev posamezne ekipe. Če imata dve ekipe enako število točk, je boljše tista ekipa, katere najboljši posameznik je bolje uvrščen na posamičnem tekmovalcu.
10. Po končanem tekmovalcu sodnik razglasi dosežene rezultate in organizatorju tekmovalca odda turnirsko tabelo.

NEGUJTE IN VARUJTE VAŠE ZDRAVJE!

Pri TRIGLAV, Zdravstveni zavarovalnici, d.d., lahko zase in za svoje najbližje poskrbite s sklenitvijo dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, Zavarovanja zdraviliškega zdravljenja po poškodbah ali Zavarovanja za primer smrti zaradi nezgode.

Dopolnilno zdravstveno zavarovanje

Vsem, ki imate veljavno obvezno zdravstveno zavarovanje v Republiki Sloveniji in ste zavezani za doplačila pri uporabi zdravstvenih storitev v skladu s 23. členom Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, priporočamo, da sklenete tudi dopolnilno zdravstveno zavarovanje. To potrebujete, če želite stroške doplačil zdravstvenih storitev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja prenesti na zavarovalnico. Obvezno zdravstveno zavarovanje namreč stroškov zdravstvenih storitev, zdravil in medicinskih storitev ne krije v celoti. Brez dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja bi tako, ko bi potrebovali zdravniško pomoč, pregled ali nasvet, v večini primerov za zdravstvene storitve, medicinske pripomočke in zdravila iz obveznega zdravstvenega zavarovanja morali doplačati sami.

Zavarovanje zdraviliškega zdravljenja po poškodbah

Za vas smo pripravili tudi ugodno ponudbo za zavarovanje zdraviliškega zdravljenja po poškodbah. Gre za zavarovanje, ki krije stroške do 14-dnevnega zdraviliškega zdravljenja v primeru poškodb. Zavarovanje se sklepa za dobo dveh let po ugodni letni premiji v višini od 10 do 42 evrov. V prizadevanjih za učinkovito rehabilitacijo sodelujemo s priznanimi zdravilišči za zdravljenje po poškodbah: Thermana (Zdravilišče Laško), Terme Dobrna in Terme Krka z njenimi tremi zdravstvenimi centri – Terme Dolenjske Toplice, Terme Šmarješke Toplice in Talaso Strunjan.

Nezgodno zavarovanje

Pri TRIGLAV, Zdravstveni zavarovalnici, d.d., lahko za 4,18 evra oziroma 4,45 evra mesečno sklenete tudi dodatno nezgodno zavarovanje, to je Zavarovanje za primer smrti zaradi nezgode. Zavarovanje se lahko sklene le kot dodatno zavarovanje k dopolnilnemu zdravstvenemu zavarovanju.

Obiščite nas!

Za sklenitev zavarovanja in podrobnejše informacije nas lahko obiščete v poslovalnicah Skupine Triglav v vašem kraju ali na www.zdravstvena.net.

ZDRAVA ODLOČITEV

triglav

ZDRAVSTVENA ZAVAROVALNICA, d.d.

ZASTOPSTVA
TRIGLAV, ZDRAVSTVENE
ZAVAROVALNICE, d.d.

CELJE

Mariborska cesta 1
3000 Celje
Tel.: (03) 42 67 500
Faks: (03) 42 67 502
e-pošta: zastopstvo_ce@zdravstvena.net

KOPER

Pristaniška ulica 8
6000 Koper
Tel.: (05) 66 22 520
Faks: (05) 66 22 522
e-pošta: zastopstvo_kp@zdravstvena.net

KRANJ

Bleiweisova cesta 20
4000 Kranj
Tel.: (04) 20 10 540
Faks: (04) 20 10 542
e-pošta: zastopstvo_kr@zdravstvena.net

KRŠKO

Trg Matije Gubca 1
8270 Krško
Tel.: (07) 48 82 560
Faks: (07) 48 82 562
e-pošta: zastopstvo_kk@zdravstvena.net

LJUBLJANA

Verovškova ulica 60c
1000 Ljubljana
Tel.: (01) 51 34 580
Faks: (01) 51 34 582
e-pošta: zastopstvo_lj@zdravstvena.net

MARIBOR

Ulica Kneza Koclja 14
2000 Maribor
Tel.: (02) 23 80 620
Faks: (02) 23 80 622
e-pošta: zastopstvo_mb@zdravstvena.net

MURSKA SOBOTA

Lendavska ulica 5
9000 Murska Sobota
Tel.: (02) 51 24 640
Faks: (02) 51 24 642
e-pošta: zastopstvo_ms@zdravstvena.net

NOVA GORICA

Kidričeva ulica 21
5000 Nova Gorica
Tel.: (05) 33 03 660
Faks: (05) 33 03 662
e-pošta: zastopstvo_ng@zdravstvena.net

NOVO MESTO

Novi trg 8
8000 Novo mesto
Tel.: (07) 39 17 680
Faks: (07) 39 17 682
e-pošta: zastopstvo_nm@zdravstvena.net

POSTOJNA

Novi trg 5
6230 Postojna
Tel.: (05) 72 12 700
Faks: (05) 72 12 702
e-pošta: zastopstvo_po@zdravstvena.net

SLOVENJ GRADEC

Pohorska cesta 12
2380 Slovenj Gradec
Tel.: (02) 88 50 720
Faks: (02) 88 50 722
e-pošta: zastopstvo_sg@zdravstvena.net

TRBOVLJE

Trg Franca Fakina 6
1420 Trbovlje
Tel.: (03) 56 14 740
Faks: (03) 56 14 742
e-pošta: zastopstvo_tr@zdravstvena.net